

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

UGNĖ BUDRIŪNAITĖ
IV kurso, III grupės studentė

**ANTRAEILIŲ RINKIMŲ TEORIJOS TAIKYMAS 2019 M. EUROPOS
PARLAMENTO RINKIMAMS LIETUVOJE: KANDIDATŲ KAMPANIJŲ
ANALIZĖ**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas: dr. N. Maliukevičius

Vilnius, 2023 m.

BAKALAURO DARBO PRIEŠLAPIS
(įrašomas po titulinio lapo)

Bakalauro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas bakalauro darbas „*Antraeilių rinkimų teorijos taikymas 2019 m. Europos Parlamento rinkimams Lietuvoje: kandidatų kampanijų analizė*“ yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Ugnė Budriūnaitė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Budriūnaitė U. Antraeilių rinkimų teorijos taikymas 2019 m. Europos Parlamento rinkimams Lietuvoje: kandidatų kampanijų analizė: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas N. Maliukevičius. – V., 2023. – 41 p.

Reikšminiai žodžiai: Europos Parlamento rinkimai, antraeiliai rinkimai, partijos, visuomeniniai rinkimų komitetai, Europos Sąjungos politika, nacionalinė politika.

Šiame darbe nagrinėjamos 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje kandidatų rinkiminės kampanijos. Kampanijos yra vertinamos per antraeilių rinkimų teorijos prizmę, siekiant išsiaiškinti, kurių kandidatų kampanijos labiausiai pasižymi antraeilių rinkimų kampanijoms būdingais bruožais.

Darbe yra apžvelgiama antraeilių rinkimų teorija bei konkrečiau pristatomas rinkiminių kampanijų pjūvis; apibendrinami bendrieji 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje bruožai kartu su bendraisiais kandidatų rinkiminių kampanijų bruožais, juos lyginant su atitinkamais Respublikos Prezidento rinkimų bruožais; aprašomas analizės metu naudotas metodologinis pagrindas bei tyrimo objektas; pristatomi tyrimo rezultatai bei pateikiamos išvados.

Santrumpos

1. Visuomeninis rinkimų komitetas „Prezidento Rolando Pakso judėjimas“ – PRPJ
2. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – LVŽS
3. Lietuvos žaliųjų partija – LŽP
4. Lietuvos socialdemokratų partija – LSDP
5. Tėvynės sąjunga - Lietuvos krikščionys demokratai – TS – LKD
6. Visuomeninis rinkimų komitetas „Lemiamas šuolis“ – LŠ
7. Lietuvos centro partija – LCP
8. „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicija - AWPL
9. Darbo partija – DP
10. Visuomeninis rinkimų komitetas „Stipri Lietuva vieningoje Europoje“ – SLVE
11. Lietuvos socialdemokratų darbo partija – LSDDP
12. Visuomeninis rinkimų komitetas „Vytautas Radžvilas: susigražinkime valstybę!“ – VRSV
13. Visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“ – AMT
14. Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai) – LLS
15. Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis – LRLS
16. Partija Tvarka ir teisingumas – TT

Turinys

Santrumpos	5
Įvadas.....	7
2. Teorinis pagrindas	9
2.1. Antraeilių rinkimų teorija	9
2.2. Kandidatų kampanijų tematinis pjūvis	12
3. 2019 m. Europos Parlamento rinkimai Lietuvoje	14
3.1. Bendroji rinkimų apžvalga.....	14
3.2. Bendroji kampanijų apžvalga	15
4. Metodologija	18
5. Empirinė tyrimo dalis.....	20
5.1. Bendrosios tendencijos	20
5.2. Kandidatų sąrašų lygmuo.....	22
5.3. Koalicinių ir opozicinių partijų skirtis	26
5.4. Parlamentinių ir neparlamentinių partijų skirtis	27
Išvados	28
1 priedas.....	30
2 priedas.....	31
3 priedas.....	31
Literatūros ir šaltinių sąrašas	31
Summary.....	41

Įvadas

Europos Parlamento rinkimai yra dažnai akademikų apibrėžiami kaip antraeiliai rinkimai, taip vertinant juos kaip mažiau svarbius nacionalinius rinkimus (pirmaeilius rinkimus).¹ Šią teoriją dar Europos Sąjungos, kaip bendrijos, ankstyvaisiais 1980 metais suformulavo Karlheinz Reif ir Hermann Schmitt. Net ir po ypatingai svarbių 2004 metų, kuomet į bendriją buvo priimtos buvusios Rytų bloko šalys, Europos Sąjungai plečiantis, vystantis jos struktūroms, bene po kiekvienu Europos Parlamento rinkimų yra grįžtama prie šios teorijos, taip įsitikinant, kad jos aktualumas ligi šiol neišblėsta, kinta tik antraeiliskumo bruožų ryškumas rinkimų metu.² Bene svarbiausias teorijos fiksuojamas rinkimų bruožas – mažas rinkėjų aktyvumas – rodo vyraujančią visuomenės apatiją Europos Parlamento rinkimams. Tai signalizuoja ir apie europiečių abejingumą pačiai Europos Sąjungai bei menkas žinias apie bendriją ir jos vykdomą politiką, kas gali ES atsigręžti augančiu nepasitikėjimu iš piliečių pusės.³

Išimtimi nereikėtų laikyti ir Europos Parlamento rinkimų, rengiamų Lietuvoje.^{4 5} Dėl Lietuvos rinkiminio ciklo, pastarieji rinkimai dažniausiai vyksta kartu su nacionaliniais rinkimais (Respublikos Prezidento), todėl pagal akivaizdų antraeiliskumo bruožą – mažesnį rinkėjų aktyvumą – rinkimus vertinti sudėtinga. Tiesa, išskirtinas 2009 m. rinkimų atvejis, kuomet rinkimai į Europos Parlamentą Lietuvoje vienintelį kartą vyko individualiai, be Respublikos Prezidento rinkimų kartu. Šiuose rinkimuose balso teisę turinčių piliečių aktyvumas siekė vos 20,98 proc.⁶ Taigi, akivaizdu, kad dažnas rinkėjas į Europos Parlamento rinkimus balsuoti ateina ne dėl pastarųjų, bet dėl kartu vykstančių nacionalinių rinkimų.

Daug įtakos rinkimų antraeiliskumui turi rinkimų reprezentacija viešojoje erdvėje, ypač tai, kaip žiniasklaida pasirenka šį reiškinį „įrėminti“ – kaip antraeilės arba pirmaeilės reikšmės įvykį.⁷ Europos Parlamento rinkimai pasižymi nedideliu žiniasklaidos susidomėjimu ir pasirinkimu juos visuomenei pristatyti per nacionalinės politikos lygmens prizmę,⁸ taip gręžiant rinkimus nuo Europos

---

¹ Simon Hix, Michael Marsh. "Punishment or protest? Understanding European parliament elections." *The journal of politics* 69.2 (2007): 495-510, p. 496.

² Katjana Gattermann, Claes H. de Vreese, and Wouter van der Brug. "Introduction to the special issue: No longer second-order? Explaining the European Parliament elections of 2019." *Politics* 41.4 (2021): 423-432, p. 429.

³ Jens Tenscher, Michaela Maier. "European Parliamentary elections 2004: Studies on political campaigning and media framing of a second-order event." *Journal of Political Marketing* 8.1 (2009): 1-6, p. 2.

⁴ Mindaugas Kluonis, "2009 metų Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje rezultatai: aplinkybės ir prognozė." *Parliamentary Studies* 8 (2009): 133-153, p. 135.

⁵ Liutauras Gudžinskas, Tomas Bekišas, "8.1 EUROPEAN PARLIAMENT ELECTORAL SYSTEM IN LITHUANIA." *The European Parliament Election of 2019 in East-Central Europe: Second-Order Euroscepticism* (2020): 151, p. 157.

⁶ Vyriausioji rinkimų komisija, 2009 m. birželio 7 d. rinkimai į Europos Parlamentą: rinkimų rezultatai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2009_ep_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/index.html

⁷ Jan Kovar, Kamil Kovar. "National or European? EP election campaign themes in the news media." *European Electoral Studies* 7.1 (2012), p. 31.

⁸ Claes H. De Vreese, Edmund Lauf, Jochen Peter. "The media and European Parliament elections: Second-rate coverage of a second-order event?." (2007), p. 128.

ir stiprinant jų antraeiliskumą. Taip pat, žiniasklaida, per pasyvią ir į nacionalinį lygmenį orientuotą Europos Parlamento rinkimų reprezentavimą, kelia grėsmę paties Europos Parlamento legitimumui, didindama atstumą tarp rinkėjo ir europarlamentarų bei formuodama iškreiptą visuomenės suvokimą apie šią pareigybę ir institucijos veiklą.⁹

Remiantis antraeilių rinkimų teorija, svarbų vaidmenį Europos rinkimų antraeiliskumui turi kandidatai, kurie įgalindami savo rinkimines kampanijas formuoja tiek rinkimų, tiek ir paties Europos Parlamento veiklos bendrąjį vaizdą.¹⁰ Pasirinkdami Europos Parlamento rinkimus matyti kaip repeticiją prieš nacionalinius rinkimus,¹¹ rinkiminėmis kampanijomis jie nukreipia dėmesį nuo ES lygmens klausimų ir vietoj jų pasirenka kalbėti nacionalinio lygmens temomis, taip nutolindami Europos Parlamento rinkimus nuo Europos ir juose palikdami „Europos formos skylę“.¹² Tokia kandidatų naudojama strategija provokuoja dirbtinės takoskyros tarp rinkėjų ir Europos Parlamento atsiradimą, o tai ateityje gali sukelti neigiamų pasekmių šios institucijos ar net visos Europos Sąjungos legitimumui. Todėl kyla klausimas, kurie kandidatų sąrašai yra labiausiai linkę saviems tikslams pasitelkti Europos Parlamento rinkimus ir taip, tam tikra prasme, kėsintis į institucijos bei ir pačios bendrijos legitimumą.

Tyrimas taip pat sieks papildyti Andriaus Šumino tyrimą „Europos Parlamento rinkimai 2019: rinkimų kampanijos ypatybės Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse“, kuriuo minimi rinkimai buvo pripažinti esantys antraeilės reikšmės.¹³ Darbu bus siekiama praplėsti jau iširtą lauką gilinantis į konkrečių kandidatų rinkimines kampanijas, siekiant išsiaiškinti, kurių kandidatų kampanijose galima rasti daugiausiai antraeilių rinkimų kampanijoms būdingų bruožų.

Darbo tikslas: Kokybinės turinio analizės būdu nustatyti, kurių kandidatų į Europos Parlamento rinkimus 2019 m. Lietuvoje sąrašų rinkiminės kampanijos labiausiai pasižymi antraeilių rinkimų kampanijų bruožais.

Darbo objektas: 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje kandidatų sąrašų rinkiminės kampanijos ir Vyriausiosios rinkimų komisijos sudaryti kandidatus ir jų programas pristatantys leidiniai (rinkimų programa ir informacinis leidinys supaprastinta kalba).

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžiant teorinį pagrindą nustatyti antraeilių rinkimų kampanijų bruožus;

---

⁹ Jürgen Wilke, Carsten Reinemann. "Invisible second-order campaigns? A longitudinal study of the coverage of the European Parliamentary elections 1979–2004 in four German quality newspapers." (2007), p. 300.

¹⁰ Reif, Karlheinz, Hermann Schmitt. "Nine second-order national elections—a conceptual framework for the analysis of European Election results." *European journal of political research* 8.1 (1980): 3-44.

¹¹ Gudžinskas, Bekišas, *EUROPEAN PARLIAMENT ELECTORAL SYSTEM*, p. 158.

¹² Ingrida Unikaitė Jakuntavičienė, "A second-order campaign in Lithuania?." *Political Communication and European Parliamentary Elections in Times of Crisis*. Palgrave Macmillan, London (2017): 97-114, p. 100.

¹³ Andrius Šuminas, "Europos Parlamento rinkimai 2019: rinkimų kampanijos ypatybės Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse." *Parliamentary Studies* 27 (2019), p. 147.

2. Trumpai apžvelgti bendruosius 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje bruožus;
3. Sudaryti metodologinę struktūrą, kuri bus naudojama tiriant 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje rinkimines kampanijas;
4. Atlikti duomenų analizę bei pristatyti jos rezultatus;
5. Pateikti tyrimo išvadas.

Pirmiausia darbe bus apžvelgiamas tyrimo teorinis pagrindas, gilinantį į antraeilių rinkimų teoriją ir vėliau konkrečiau pristatant rinkiminių kampanijų pjūvį. Sekančioje dalyje bus apibendrinami bendrieji 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje bruožai kartu su bendraisiais kandidatų rinkiminių kampanijų bruožais, juos lyginant su atitinkamais Respublikos Prezidento rinkimų bruožais. Vėliau bus aprašomas analizės metu naudotas metodologinis pagrindas bei tyrimo objektas. Galiausiai bus pristatomi tyrimo rezultatai bei pateikiamos išvados.

2. Teorinis pagrindas

2.1. Antraeilių rinkimų teorija

Antraeilių rinkimų teoriją Europos Parlamento rinkimams pirmieji pritaikė vokiečių tyrėjai K. Reif ir H. Schmitt, tirdami bei lygindami nacionalinių (prezidento ir parlamento) rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą tendencijas. Autorių teigimu, Europos Parlamento rinkimai turėtų būti suvokiami kaip antraeiliai arba mažiau svarbūs nacionaliniai rinkimai, turintys aiškia politinę jungtį su nacionalinio valdymo lygmeniu, tačiau nedarantys tiesioginės įtakos ar institucinių pasekmių vyriausybės ar opozicijos politikai nacionaliniu, tai yra, pirmaeilium lygmeniu (antraeiliais rinkimais taip pat laikytini savivaldos, regioninės valdžios ar panašūs rinkimai¹⁴).¹⁵ Teorija teigiama, kad Europos Parlamento rinkimų „sunacionalinimas“ priverčia rinkėją apsispręsti remiantis nacionaliniu kontekstu – faktoriais, turinčiais įtaką nacionalinės politikos klimatui, bet nebūtinai relevantiškais Europos Sąjungos kontekste.¹⁶ Priežastis tokiam rinkimų formavimui autoriai skirsto į šešias dimensijas:

1. Mažesnės rizikos dimensija (angl. *less – at – stake dimension*). Dėl tiesiogiai stipriai neįsijaučiamos antraeilių rinkimų įtakos eiliniam piliečiui, pastebimas mažesnis rinkėjų aktyvumas minimuose rinkimuose.¹⁷ Aktyvumui papildomai nemažai įtakos daro, lyginant su nacionaliniais rinkimais, nedidelis žiniasklaidos dėmesys. Taip pat, mažesnės rizikos faktorius sudaro galimybę rinkimuose gerai pasirodyti naujoms bei

---

¹⁴ Reif, Schmitt, *Nine second-order national elections*, p. 8.

¹⁵ *Ibid*, p. 8.

¹⁶ Nick, Clark, Robert Rohrschneider, "Second-order elections versus first-order thinking: How voters perceive the representation process in a multi-layered system of governance." *European Integration* 31.5 (2009), p. 138.

¹⁷ Sara Binzer Hobolt, Jill Wittrock, "The second-order election model revisited: An experimental test of vote choices in European Parliament elections." *Electoral Studies* 30.1 (2011), p. 30.

mažesnėms partijoms,¹⁸ kurioms įprastai rinkėjai nepatikėtų nacionalinės valdžios vairo. Taip pat, vėlesnėje refleksijoje apie 1980 m. tyrimą, K. Reif prie geriau pasirodančių partijų priskyrė ir „protesto“ bei populistines partijas.¹⁹ Kartu, rinkėjai yra linkę „bausti“ valdančiąsias partijas (ypač, jei antraeiliai rinkimai vyksta savarankiškai nuo nacionalinių rinkimų), sąmoningai sugadindami balsavimo biuletenius, siekdami atimti jų balsus.²⁰ Tai dažnu atveju nulemia valdančiųjų partijų nesėkmę antraeiluose rinkimuose.²¹

2. Konkretaus politinio lygmens dimensija (angl. *specific – arena dimension*). Autoriai, vis dėlto, nėra linkę pervertinti Europos Parlamento, kvestionuodami realią šios institucijos galią.²² Europos Parlamento rinkimai, skirtingai nei kiti antraeiliai rinkimai yra peržengiantys valstybių ribas, t. y. apimantys daugiau nei regioną ar nacionalinę valstybę.²³ Taigi, antraeilė Europos Parlamento natūra pasireiškia kaip grupės nacionalinių sistemų jungtis. Taip pat, yra pastebima, kad reali partijų įtaka Europos lygmeniui (konkrečiai diplomatiniam lygmeniui) nėra tiek stipriai grįsta Europos Parlamento partijų interesais, kiek nacionalinių valstybių interesais,²⁴ kuomet Europos Sąjungos sistemoje didžiausią galią turi Europos Sąjungos Taryba, o Parlamentui priklauso labiau patariamasis vaidmuo.²⁵ Todėl ir rinkimų metu partijos akivaizdžiai nukrypsta nuo Europos Parlamento partijų ideologinės linijos link nacionalinių interesų išryškavimo bei pabrėžimo ir būtent per šią prizmę žvelgdamos siekia mobilizuoti savo rinkėjus.²⁶ Tai dar labiau sustiprina mažesnės rizikos dimensijos argumentą, darant išvadą, kad išrinktasis vienetas turi ganėtinai mažai realios galios, lyginant su kitais šiame antraeiliam lygmenyje funkcionuojančiais organais.²⁷ Taip pat, yra svarbu suvokti šio antraeilio lygmens specifiškumą – išrinktosios nacionalinės partijos antraeiliam lygmenyje jungiasi prie ten funkcionuojančių partijų bei sudaro koalicijas. Taigi, reali nacionalinės partijos ideologijos įtaka antraeiliam politikos lygmeniui

---

¹⁸ Hobolt, Wittrock, *The second-order election model revisited*, p. 30.

¹⁹ Karlheinz Reif, Hermann Schmitt, Pippa Norris, "Second-order elections." *European Journal of Political Research* 31.1-2 (1997): 109-124, p. 118.

²⁰ Reif, Schmitt, p. 9.

²¹ Arjan H. Schakel, "How to analyze second-order election effects? A refined second-order election model." *Comparative European Politics* 13 (2015), p. 638.

²² Hobolt, Wittrock, p. 30.

²³ Clark, Rohrschneider, *Second-order elections versus first-order thinking*, p. 142.

²⁴ Robert Liñeira, "Second-order elections: Everyone, everywhere? Regional and national considerations in regional voting." *Publius: The Journal of Federalism* 46.4 (2016), 511.

²⁵ Francis Jacobs, Richard Corbett. *The European Parliament*. Routledge, 2019, p. 19.

²⁶ Reif, Schmitt, p. 11.

²⁷ *Ibid*, p. 11.

jungimūsi metu stipriai sumenksta ir perima aptakesnius bruožus platesniame kontekste.²⁸

3. Institucinė – procedūrinė dimensija (angl. *institutional – procedural dimension*). Europos Parlamento rinkimų atveju, procedūrinė rinkimų tvarka yra paliekama formuoti nacionalinio lygmens organams,²⁹ todėl dažnu atveju antraeilio lygmens procedūrinis rinkimų mechanizmas yra identiškas arba panašus į nacionalinio lygmens rinkimų sistemą. Autorių teigimu, kitokios nei nacionalinių rinkimų sistemos pritaikymas antraeiliam rinkimams didina tikimybę, kad antraeiluose rinkimuose rinkėjų aktyvumas bus mažesnis nei nacionaliniuose.³⁰ Taip pat, svarbus ir antraeilių rinkimų planavimas – nacionalinius ir antraeilus rinkimus rengiant kartu nenukenčia rinkėjų aktyvumas antraeiluose rinkimuose.³¹ Nacionalinio lygmens veikėjai (ypač valdančiosios jėgos) taip pat yra suinteresuoti rengti šiuos dvejus rinkimus arba kartu, arba antraeilus vos vėliau nei nacionalinius, baiminantis prarasti daugumą balsų, dėl tendencijos antraeilių rinkimų metu „bausti“ valdančiąsias partijas.³²
4. Kampanijų dimensija (angl. *campaign dimension*). Reif ir Schmitt teigimu, kampanijos antraeilių rinkimų metu turi žymiai didesnę vaidmenį nei nacionalinių rinkimų metu.³³ Vykstant pastariesiems, visuomenės bei žiniasklaidos dėmesys ir taip yra prikaustytas prie nacionalinių rinkimų, tuo tarpu, vykstant antraeiliam, kampanijų tikslu tampa ne tik „reklamuoti“ kandidatų pozicijas, bet ir pačius rinkimus bei atkreipti rinkėjų ir žiniasklaidos dėmesį į juos. Taigi, kampanijų dimensijai antraeilių rinkimų metu tenka itin didelė atsakomybė ne tik mobilizuoti konkretaus kandidato rinkėjus, bet ir sutelkti ir įtikinti plačiąją visuomenę juose dalyvauti.³⁴
5. Pokyčio pagrindiniame politiniame lygmenyje dimensija (angl. *the main – arena political change dimension*). Sekdami ir papildydami konkretaus politinio lygmens dimensiją, autoriai teigia, kad ideologiniai pokyčiai, kuriuos įžengdamos į antraeilį lygmenį turi priimti partijos ar kandidatai, gali padaryti reikšmingos įtakos ir jų politinei linijai nacionaliniu lygmeniu.³⁵ Toks politinis vystymasis gali pakeisti ir nacionalinį lygmenį plačiąja prasme.

---

²⁸ Reif, Schmitt, p. 11.

²⁹ Ibid, p. 12.

³⁰ Ibid, p. 13.

³¹ Schakel, *How to analyze second-order election effects?*, p. 641.

³² Gattermann, et. al., *Introduction to the special issue: No longer second-order?*, p. 424.

³³ Tenschler, Maier, *European Parliamentary elections 2004*, p. 2.

³⁴ Reif, et. al., *Second-order elections*, p. 110.

³⁵ Reif, Schmitt, p. 14.

6. Socialinio ir kultūrinio pokyčio dimensija (angl. *the social and cultural change dimension*). Keičiantis nacionalinio politinio lygmens dimensijai, pokyčiai neišvengiami ir socialiniame bei kultūriniame lygmenyje.³⁶ Keičiantis nacionalinio lygmens politinėms linijoms pradeda keistis ir nacionalinio lygmens elektoratas, visuomenėje pradeda ryškėti iki tol nedominavę socialiniai ir kultūriniai bruožai. Tuo pačiu, auga takoskyra tarp senosios ir naujosios daugumos socialinių ir kultūrinių interesų.³⁷

2.2. Kandidatų kampanijų tematinis pjūvis

Europos Parlamento, kaip antraeilių rinkimų, kandidatų kampanijos dažnu atveju yra įvardijamos kaip „nuviliančiomis“³⁸ dėl nesugebėjimo sudominti rinkėjo europinio lygmens klausimais. Tam nemažai įtakos turi rinkimų komunikacijos formavimas ne kaip Europos Sąjungos lygmens rinkimų, bet kaip antraeilių nacionalinių rinkimų. Kitaip tariant, rinkimų komunikacijoje ir konkrečiai kandidatų kampanijose stokojama „Europos“, o vietoj jos dominuoja nacionalinio lygmens klausimai.³⁹ Tokia tendencija sąlygoja takoskyros tarp rinkėjų ir europarlamentarų atsiradimą – kuo mažiau ES lygmens klausimai lemia rinkėjų elgseną Europos Parlamento rinkimų metu, tuo atstumas tarp rinkėjų ir europarlamentarų didėja. Ilguoju laikotarpiu tai gali neigiamai paveikti Europos Parlamento, kaip institucijos, legitimumą ir demokratiškumą.⁴⁰

Nors antraeilių rinkimų teorija ypatingai iškelia kampanijų svarbą antraeiluose rinkimuose, teigdamą, kad jos mobilizuoja net tik tam tikrų kandidatų palaikytojus, bet ir apskritai skatina rinkėjus dalyvauti rinkimuose, paradoksaliai, kandidatai yra linkę investuoti į Europos Parlamento rinkimų kampanijas ženkliai mažiau nei į nacionalinių rinkimų kampanijas.⁴¹ Viena pagrindinių to priežasčių yra siejama su K. Reifo ir H. Schmitto išskiriama mažesnės rizikos dimensija – kandidatai yra linkę vertinti galimą naudą, gaunamą iš europarlamentarų pozicijos kaip mažesnę nei gaunamą per nacionalinius rinkimus.⁴² Taigi, galima teigti, kad ir patys kandidatai Europos Parlamento rinkimus ir ypač naudą, gaunamą iš jų, yra linkę vertinti per nacionalinio lygmens prizmę. Su tokiu teiginiu sutinka ir T. Weber, teigdamas, kad dažnu atveju kandidatai Europos Parlamento rinkimus išnaudoja siekdami savų tikslų nacionaliniuose rinkimuose. Būtent todėl Europos Parlamento rinkimines strategijas jie nukreipia į nacionalinius rinkimus ir siekimą sėkmės juose, o tai sąlygoja, kad ir pačių

---

³⁶ Reif, Schmitt, p. 15.

³⁷ Ibid, p. 15.

³⁸ Reif, et. al., p. 110.

³⁹ Carlos Jalali, Tiago Silva, "Everyone ignores Europe? Party campaigns and media coverage in the 2009 European Parliament elections." *Political communication in European parliamentary elections*. Routledge, (2016): 111-126, p. 111.

⁴⁰ Reif, et. al., p. 114.

⁴¹ Jalali, Silva, *Everyone ignores Europe?*, p. 113.

⁴² Jalali, Silva, p. 114.

Europos Parlamento rinkimų kampanijų turinys sukasi aplink nacionalinio lygmens problemas, o ne Europos Sąjungos lygmens klausimus.⁴³ Tokia kandidatų strategija, kaip jau minėta anksčiau, verčia rinkėjus būsimus europarlamentarus rinktis ne pagal jų požiūrį į ES lygmens klausimus, bet pagal požiūrį į nacionalinius klausimus. Tai verčia partijas statyti į atsakingųjų už Europos Parlamento rinkimų antraeiliskumo pobūdžio vietą, nes būtent jos, vedamos interesų nacionalinėje politikoje, priima sprendimus išnaudoti Europos Parlamento rinkimus jiems siekti ir taip sąmoningai nukreipia rinkimus nuo „europinių“ klausimų.⁴⁴ Su tuo sutinka ir M. Marsh, teigdama, kad partijos pačios formuoja Europos Parlamento rinkimus taip, kad jie pataptų antraeiliais.⁴⁵ Rinkdamiesi vangias Europos Parlamento rinkimų kampanijas, kurios yra nukreiptos į nacionalinio lygmens klausimus, partijos ne tik pateisina rinkimų antraeiliskumo bruožus, bet ir neigiamai paveikia piliečių aktyvumą rinkimuose bei bendrąjį visuomenės suvokimą apie Europos Parlamentą kaip instituciją ir jo galias.⁴⁶ Pažymėtina, kad šios išvalgos kiek prieštarauja K. Reifo ir H. Schmitto teorijos logikai, kuria remiantis valdantieji neturėtų patys skatinti rinkimų antraeiliskumo, nes tai didintų jų pralaimėjimo mažosioms partijoms tikimybę.

Tiesa, kiek kitokia tendencija pastebima kalbant apie monetarinę paramą kampanijoms. Europos Parlamento rinkimuose, kaip ir daugumoje kitų rinkimų, sėkmės tikimybė auga kandidatams finansiškai daugiau investuojant į pačias rinkimų kampanijas.⁴⁷ Turint omenyje aptariamųjų rinkimų rinkėjų savybę „bausti“ valdančiąsias partijas, yra pastebima, kad tam tikrais atvejais, mažieji arba „protesto“ kandidatai į kampanijas investuodami daugiau gali sustiprinti savo šansus rinkimuose laimėti prieš parlamentines partijas.⁴⁸ Tuo pačiu, minėtosios valdančiosios partijos taip pat yra suinteresuotos investuoti į kampanijas daugiau, siekdamos pasipriešinti šiam rinkimų antraeiliskumo bruožiui ir nenusileisti mažosioms partijoms.⁴⁹

Taigi, faktą, kad Europos Parlamento rinkimų kandidatų kampanijos stokoja „Europos“ sąlygoja rinkimuose dalyvaujančių kandidatų interesas šiuos rinkimus išnaudoti siekiant savųjų tikslų nacionalinės politikos arenoje. Tokia kandidatų strategija ne tik gilina minimųjų rinkimų „antraeiliskumą“, bet ir neigiamai veikia rinkėjų aktyvumo rinkimuose tendencijas bei gali sukelti rimtų neigiamų pasekmių Europos Parlamento institucijos legitimumui bei demokratiškumui.

---

⁴³ Till Weber, "Campaign effects and second-order cycles: A top-down approach to European Parliament elections." *European Union Politics* 8.4 (2007): 509-536, p. 531.

⁴⁴ Reif, et. al., p. 114.

⁴⁵ Michael Marsh. "Testing the second-order election model after four European elections." *British journal of political science* 28.4 (1998): 591-607, p. 604.

⁴⁶ Jalali, Silva, p. 114.

⁴⁷ Maria Laura Sudulich, Matthew Wall, and David M. Farrell. "Why bother campaigning? Campaign effectiveness in the 2009 European Parliament elections." *Electoral Studies* 32.4 (2013): 768-778, p. 776.

⁴⁸ Ibid, p. 775.

⁴⁹ Ibid, p. 776.

Empirinėje tyrimo dalyje pagrindinis dėmesys bus skiriamas, pirmiausia, identifikuoti, kurios 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje kandidatų sąrašų kampanijos galėtų būti apibrėžiamos kaip turinčios daugiausiai ir mažiausiai antraeilių rinkimų komunikacijos bruožų (lyginant ES lygmens ir nacionalinio lygmens temų reprezentaciją kampanijose). Taip pat, bus siekiama analizuoti parlamentinių koalicinių ir opozicinių partijų bei parlamentinių ir neparlamentinių partijų pjūvius, siekiant tirti, ar mažesnės rizikos dimensijos apibrėžtas valdančiųjų partijų „baudimas“ iš rinkėjų pusės turi įtakos kandidatų rinkimų kampanijų turinio formavimui.

3. 2019 m. Europos Parlamento rinkimai Lietuvoje

3.1. Bendroji rinkimų apžvalga

2019 m. Europos Parlamento rinkimai Lietuvoje įvyko gegužės 26 –ąją dieną. Rinkimai buvo organizuojami kartu su antruoju Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų turu. Europos Parlamento rinkimuose savo valią išreiškė 53,48 proc. balsavimo teisę turinčių Lietuvos piliečių⁵⁰ (kartu vykstančiuose Respublikos Prezidento rinkimuose dalyvavo 53,88 proc. rinkėjų).⁵¹

Žvelgiant į rinkėjų aktyvumą, sunku įvertinti rinkimų antraeiliškumą dėl rinkimų organizavimo kartu su nacionaliniais rinkimais. Vis dėlto, svarbu paminėti, kad Europos Parlamento rinkimuose dalyvavo 0,4 proc. mažiau rinkėjų nei Respublikos Prezidento rinkimuose. Taigi, nors rinkėjų aktyvumo skirtumas tarp nacionalinių ir antraeilių rinkimų fiksuotinas, vargu, ar jis yra pakankamai didelis siekiant įvertinti Europos Parlamento rinkimų antraeiliškumą.

2019 m. Europos Parlamento rinkimuose dalyvavo 16 rinkiminių sąrašų – iš jų 10 buvo politinės partijos (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Lietuvos žaliųjų partija, Lietuvos socialdemokratų partija, Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai, Lietuvos centro partija, Darbo partija, Lietuvos socialdemokratų darbo partija, Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai), Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis bei Partija Tvarka ir teisingumas), 1 koalicija („Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicija) ir 5 visuomeniniai rinkimų komitetai (Visuomeninis rinkimų komitetas „Prezidento Rolando Pakso judėjimas“, Visuomeninis rinkimų komitetas „Lemiamas šuolis“, Visuomeninis rinkimų komitetas „Stipri Lietuva vieningoje Europoje“, Visuomeninis rinkimų komitetas „Vytautas Radžvilas: susigrąžinkime valstybę!“ bei Visuomeninis rinkimų komitetas „Aušros Maldeikienės traukinys“).⁵² Iš viso rinkimuose varžėsi 301

⁵⁰ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimai į Europos Parlamentą, Rezultatų suvestinė, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/2019-europos-parlamento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1548/rezultatai/lt/rezultataiEpSuvestine.html>

⁵¹ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. Respublikos Prezidento rinkimai (II turas), Rezultatų suvestinė, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/2019-prezidento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1544/rezultatai/lt/rezultataiPreSuvestine.html>

⁵² Vyriausioji rinkimų komisija, Kandidatų į Europos Parlamento narius sąrašai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/kandidatai-kandidatu-sarasai-2019-ep>

kandidatas, iš kurių 11 buvo išrinkti tapti Europos Parlamento nariais – Viktor Uspaskich (DP), Petras Auštrevičius (LRLS), Juozas Olekas (LSDP), Vilija Blinkevičiūtė (LSDP), Raimondas Šarūnas Marčiulionis (LVŽS), Bronis Ropė (LVŽS), Liudas Mažylis (TS – LKD), Andrius Kubilius (TS – LKD), Rasa Juknevičienė (TS – LKD), Valdemar Tomaševski (AWPL) bei Aušra Maldeikienė (AMT).⁵³

Žvelgiant į bendruosius rinkimų rezultatus galima pastebėti, kad geriausiai Europos Parlamento rinkimuose pasirodė tuometinė opozicinė Seimo partija – TS – LKD (laimėti 3 mandatai), po 2 mandatus gavo tuo metu Seimo koaliciją sudariusios LVŽS bei LSDP. Taigi, yra matoma, kad rinkimus akivaizdžiai laimėjo tuometinės parlamentinės partijos (9 mandatai), likusius du mandatus laimėjo AMT bei AWPL (svarbu paminėti, kad viena iš koaliciją sudarančių partijų – Krikščioniškų šeimų sąjunga tuo metu taip pat buvo parlamentinė partija).⁵⁴ Vis dėlto, galima pastebėti, kad didžioji dalis išrinktųjų europarlamentarų atstovauja opozicines Seimo partijas (7 mandatai), o likę 4 mandatai priklauso Seimo valdančiajai daugumai. Taigi, vertinant rinkimų rezultatus, galima dalinai įžvelgti antraeilį rinkimų bruožų – matomas didesnis rinkėjų palaikymas ne valdančiosioms partijoms, tačiau nėra didelio palaikymo mažesnėms ir neparlamentinėms partijoms ar kandidatams.

3.2. Bendroji kampanijų apžvalga

Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) numatyta tvarka, 2019 m. Europos Parlamento rinkimų kampanija truko nuo 2018 m. lapkričio 26 d. iki 2019 gegužės 25 d. 1 valandos ryto,⁵⁵ laikantis įprastos procedūros, apibrėžtos „Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės“ įstatymo (kampanija prasideda praėjus 100 dienų nuo paskutiniųjų rinkimų, ir baigiasi likus 30 valandų iki rinkimų pradžios).⁵⁶

VRK duomenimis, 2019 m. Europos Parlamento rinkimų kampanijai iš viso kandidatų buvo išleista 2 098 681 euras, vidutiniškai vienas rinkiminis sąrašas išleido apytiksliai 131 168 eurus.⁵⁷ Tuo tarpu kartu vykstančių Respublikos Prezidento rinkimų kampanijai visų kandidatų kartu buvo

---

⁵³ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimai į Europos Parlamentą, Išrinkti Europos Parlamento nariai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.vrk.lt/2019-europos-parlamento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1548/rezultatai/lt/rezultataiEpIšrinktiNariai_rus-P.html

⁵⁴ Lietuvos Respublikos Seimas, XII Seimas (2016 – 2020m.), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=38243&p_k=1

⁵⁵ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMŲ Į EUROPOS PARLAMENTĄ GRAFIKAS, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/676652/05-26+grafikas.1.xlsx/58524a18-9fe1-48d5-aedd-be4c4f1987f8>

⁵⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas: Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas; Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas“, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2014), p. 116 – 130.

⁵⁷ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija: SAVARANKIŠKŲ POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIŲ POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITŲ SUVESTINĖ, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/696420/2019+EP+PKFA+2019-08-27.xls/c4b03928-d165-4684-b71b-f1e8876cf3fe>

išleista 1 951 785,7 euro, o vidutiniškai vienas rinkimų kandidatas išleido apytiksliai 216 865 eurus (atsižvelgtina, kad politinės kampanijos trukmė Respublikos Prezidento rinkimams vyko kiek ilgiau nei Europos Parlamento rinkimams, tai yra, prasidėjo 2018 m. lapkričio 12 d.⁵⁸).⁵⁹ Taigi, nesunku pastebėti, kad, žvelgiant iš finansinės perspektyvos, vidutinė Europos Parlamento rinkimų kandidatų sąrašo kampanija buvo gerokai mažesnė nei vidutinė Respublikos Prezidento kandidato rinkimų kampanija. Referuojant į teorinėje dalyje išdėstytą mintį, kad nors antraeilių rinkimų kampanijos yra suvokiamos kaip svarbesnės nei nacionalinių rinkimų kampanijos, vis dėlto, kandidatai yra linkę į jas investuoti mažiau nei į nacionalines, išlaidos 2019 m. rinkimų kampanijoms patvirtina šią tezę – vidutinis nacionalinių rinkimų kandidatas kampanijai išleido akivaizdžiai daugiau nei vidutinis antraeilių rinkimų kandidatas. Taigi, šiuo aspektu Europos Parlamento rinkimai laikyti antraeiliais.

Gilinant į konkrečių Europos Parlamento kandidatų sąrašų išlaidas kampanijoms, galima pastebėti, kad dauguma parlamentinių partijų kampanijoms išleido daugiau nei vidutinę sumą (išskyrus LŽP, TT ir LSDDP). Iš parlamentinių partijų daugiausiai rinkiminei kampanijai skyrė valdančiąją koaliciją sudaranti LVŽS (313 191,48 euro),⁶⁰ o jos koalicijos partnerė LSDP išleido gerokai mažiau – 185 049,76 euro.⁶¹ Žvelgiant į Seimo opozicinių partijų išlaidas, daugiausiai į rinkiminę kampaniją investavo LRLS (259 790,41 euro),⁶² DP (230 680,22 euro),⁶³ TS – LKD (207

---

⁵⁸ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 M. GEGUŽĖS 12 D. PREZIDENTO RINKIMŲ GRAFIKAS, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/674661/05-12+grafikas.1.xlsx/0eaaff6a-19b1-4fa6-8267-383a64b38d07>

⁵⁹ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimų politinė kampanija, SAVARANKIŠKŲ POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIŲ POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITŲ SUVESTINĖ, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/693187/2019+m.+gegu%C5%BE%C4%97s+12+d.+Respublikos+Prezidento+rinkim%C5%B3%20politin%C4%97s+kampanijos+finansavimo+ataskait%C5%B3%20suvestin%C4%97/fb395940-240d-4f73-9e5d-acec866024b9>

⁶⁰ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/DA2FCD76B7D31B43BC31F09F509BCD74521CD5D5A6FBAF4B2085C2367FFD1B12D0881203ABDC35C0/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶¹ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/EE353B98995D91EEB22AA4655C17764EF8BEF64DB79D50E042C5BD59164FAEC093336C84EB4781F8/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶² Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDIS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/F6998C7059E60ED6B331F129B08B965A3139D583095B3EAF636E8F639C254A0B8883E294FB5F3087/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶³ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS DARBO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/3446EB0F9F8F7E7CC5E96A9DDCB56128B44968196A170F7120A2DF2583EF814561DAE9BF0A4740AE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

582,68 euro)⁶⁴ ir LCP (183 536,47 euro).⁶⁵ Mažiausiai iš Seimo opozicinių partijų rinkiminei kampanijai skyrė LŽP (9 255,13 euro),⁶⁶ TT (38 162,22 euro)⁶⁷ bei LSDDP (73 003,35 euro).⁶⁸

Įdomi situacija išryškėja AWPL koalicijos atžvilgiu – koalicijos partnerė Lietuvos lenkų rinkimų akcija – krikščioniškų šeimų sąjunga rinkiminei kampanijai skyrė 306 364,85 euro⁶⁹ (antra pagal dydį suma lyginant visas kandidatų išlaidų kampanijoms sumas), o antroji koalicijos pusė – Politinė partija rusų aljansas rinkiminei kampanijai neskyrė nieko.⁷⁰ Vis dėlto, bendras koalicijos biudžetas skirtas kampanijoms vis tiek išlieka antru pagal dydį šiuose rinkimuose.

Žvelgiant į kandidatus į rinkimų kampaniją investavusius mažiau nei vidurkis, pastebėtina, kad tarp jų galima pamatyti visus rinkimuose dalyvavusius visuomeninius rinkimų komitetus.

---

⁶⁴ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS TĖVYNĖS SĄJUNGA - LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/4C022056A41816C00EC7B80C874BDA964104C168CFA0D9AF76E23D3248385F4F9E2642E2890CE339/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶⁵ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS CENTRO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/50CABBB5A5539C49A62961A6771EDFF1F32C1F0106EED08ED9AA8B0B33D3868DE682F4311B71592E/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶⁶ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS ŽALIŪJŲ PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/E51D8D704EBBEE3A97BB8D2D7E3E8BC3D9B7E3B02A01D1EA1BCE78C85DDA38A3F74A70141C5202AE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶⁷ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, PARTIJA TVARKA IR TEISINGUMAS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/B637EF722806DD35356BA764932231788D7BF53B8444FA9078AD19DEB8B9553D4BED3B840E0B89BD/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶⁸ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, PARTIJA LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ DARBO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/511D4D6A19141E0C73411193D6FE77E2356C6098CD5218BB71071A75FA2157BA537E0575ABE1010A/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁶⁹ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SĄJUNGA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/45F213BFCC138B4862CDA934A334FC356EC05F7BD08FD1C999F2C31FF87D3F5ABA2D29A1A379FB81/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷⁰ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, POLITINĖ PARTIJA RUSŲ ALJANSAS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/D995553343D1D0B27F1EF1B0613ACC9DDFAAC1E0F961410CC1818C8A53478C6AB306D7417EC9E9DC/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

Daugiausiai iš jų rinkimų kampanijai skyrė PRPJ (129 336,82 euro)⁷¹ ir LŠ (102 352,36 euro).⁷² Mažiausiai rinkimų kampanijoms skyrė AMT (4 961,91 euro)⁷³ – tai taip pat yra mažiausia kandidatų sąrašo išleista suma kampanijai šiuose rinkimuose, SLVE (9 533,46 euro)⁷⁴ bei VRSV (33 224,69 euro).⁷⁵ Tarp mažiausiai išleidusiųjų kandidatų yra ir LLS, kuri į rinkimų kampaniją investavo 12 555 eurus.⁷⁶

Vertinant skirtingų kandidatų sąrašų kampanijų biudžetus, galima pastebėti, kad didžiosios parlamentinės partijos investuoja daugiau nei mažosios ar „protesto“ partijos. Taigi, 2019 m. Europos Parlamento rinkimų atveju yra matoma, kad iš monetarinės perspektyvos, didžiosios ir valdančiosios partijos galimai yra labiau linkusios stengtis eliminuoti Europos Parlamento rinkimų „antraeiliskumą“ ir investuodamos į kampanijas daugiau, pasipriešinti mažosioms partijoms.

4. Metodologija

Tyrimo metu buvo analizuojamos 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje kandidatų sąrašų rinkiminės kampanijos – Europos rinkimų studijų centro archyve saugomi duomenys, tarp

---

⁷¹ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „PREZIDENTO ROLANDO PAKSO JUDEJIMAS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/FC6CC9CC0AD0EC3B7DE21682E6C94B8B1F933A0DBB38DE53F51E684BB5DBC8978AD4B264AE71DB6E/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷² Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „LEMIAMAS ŠUOLIS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/5853122AD44286DE2ACC3FFCB55B84515382BAC7C39E89C72583BDF2D173CC6009E66346C9704DE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷³ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „AUŠROS MALDEIKIENĖS TRAUKINYS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/14EBCA7252D7B280A5C1CA544AAB77F5C1772636D7873C208656859C541F6E569EEF503A8829B785/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷⁴ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „STIPRI LIETUVA VIENINGOJE EUROPOJE“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/2EC406DFC23388F0AAECDF1665613B6E0AAFI1A55CC366F3D7AACED2087F7F265A4B07BF3F8799177/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷⁵ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „VYTAUTAS RADŽVILAS: SUSIGRAŽINKIME VALSTYBĖ!“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/71E009B888294935806424EC159602C9B1D8DA0A8F1E3EF2987150E0A5E55455D54D15D640DFFE82/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

⁷⁶ Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LAISVĖS SĄJUNGA (LIBERALAI) (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/BF48D24CEE254B71CFE3D145BBB376ED59713361D0ADC9DC6D44699273652D1062DF6FD656986A83/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

kurių 42 plakatai, 16 rinkiminės reklamos vienetų 147 įrašai socialiniuose tinkluose ir 6 įrašai tradicinėje žiniasklaidoje,⁷⁷ taip pat Vyriausiosios rinkimų komisijos išleistas „Rinkiminių kampanijų leidinys“⁷⁸ bei „Informacinis leidinys supaprastinta kalba“.⁷⁹

Tyrimui atlikti pasirinkta kokybinė turinio analizė su kiekybinės analizės elementais. Tyrimo objektai buvo analizuojami juos skaidant į kvazisakinčius (angl. *quasi – sentences*), kurių kiekvienas turi tik vieną mintį ar žinutę.⁸⁰ Koduojant duomenis buvo nuosekliai laikomasi Annikos Werner, Onawos Lacewell ir Andreas Volkens apibrėžtų dviejų žingsnių kodavimo taisyklių.⁸¹ Atlikus kodavimo procesą, visi turimi duomenys buvo padalinti į 1107 kvazisakinčius.

Kvazisakiniai buvo grupuojami į dvi kategorijas:

1. Pagal kandidatų sąrašą;
2. Pagal temą (kategorijos: ES lygmuo, nacionalinis lygmuo, ES ir nacionalinis lygmuo bei nei ES, nei nacionalinis lygmuo). Toks duomenų grupavimas pasirinktas, siekiant išsiaiškinti, kurios temos – ES ar nacionalinio lygmens temos yra dažniau aptinkamos skirtingų kandidatų sąrašų politinėse kampanijose. Pažymėtina, kad sprendimas duomenis pagal temą skirstyti į keturias, o ne į dvi grupes (įtraukiant skirstymą į ES ir nacionalinio lygmens bei nei ES, nei nacionalinio lygmens) priimtas atsižvelgiant į A. Šumino tyrimą „Europos Parlamento rinkimai 2019: rinkimų kampanijos ypatybės Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse“, kuriame pastebima, kad pastarosioms dviem kategorijoms yra priskirtini reikšmingi kiekiai duomenų.⁸²

Grupuojant duomenis pagal tematiką, buvo atsižvelgiama į keletą kriterijų:

1. Atsižvelgiant į raktinius žodžius. Kvazisakiniai, kurių ašis yra žodžiai ir frazės, giminingos žodžiams Europa, Europos Sąjunga, buvo asocijuojami su ES lygmens kategorija, tie, kurių ašis yra žodžiai ir frazės giminingos žodžiams Lietuva ar nacionalinis, buvo asocijuojami su nacionalinio lygmens kategorija. Atvejais, kuomet kvazisakinyje matomas stiprus abiejų kategorijų žodžių vaidmuo, jie buvo priskiriami ES ir nacionalinio lygmens kategorijai. Taip pat, atvejais, kuomet kvazisakinyje nebuvo įvardijami minimuosius lygmenis identifikuojančių žodžių, jie buvo priskiriami prie „nei ES, nei nacionalinio lygmens“ grupės.

---

⁷⁷ European Elections Monitoring Center, LITHUANIA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.electionsmonitoringcenter.eu/countries/LITHUANIA>

⁷⁸ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2019).

⁷⁹ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija. Pritaikytas tekstas. Lengvai suprantama kalba, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2019).

⁸⁰ Annika Werner, Onawa Lacewell, and Andrea Volkens. "Manifesto Coding Instructions (4th fully revised edition), May 2011." (2011), p. 5.

⁸¹ Ibid, p. 5 – 6.

⁸² Šuminas, 2019 m. Europos Parlamento rinkimų kampanija, p. 144 – 156.

2. Atsižvelgiant į ES kompetencijų sritis. Grupuojant duomenis buvo remiamasi Europos Sąjungos ir nacionalinės valstybės kompetencijų pasidalijimu pagal politikos sritis.⁸³ Duomenys, akcentuojantys sritis, kurios gali būti paveikiamos tik ES lygmeniu, buvo priskiriami ES lygmens kategorijai. Duomenys, nukreipti į sritis, kurias formuoja valstybės nacionaliniu lygmeniu (o ES veikia papildančiąja kompetencija), buvo priskiriami nacionalinio lygmens kategorijai. Kvazisakiniai, kurie tematinio požiūriu yra nukreipti į sritis, kuriose veikia ES ir nacionalinės valstybės pasidalinamąja kompetencija, buvo priskiriami ES ir nacionalinio lygmens kategorijai. Lygiai taip pat, atvejais, kuomet buvo kalbama apie sritis, kuriose nei ES, nei nacionalinės valstybės kompetencijos neturi, duomenys buvo priskiriami „nei ES, nei nacionalinio lygmens“ kategorijai.
3. Atsižvelgiant į lygmenyje veikiančius politinius veikėjus. Grupuojant duomenis buvo atsižvelgiama į specifinius nacionaliniame ir ES lygmenyje veikiančius veikėjus (ypač partijas).⁸⁴ Tais atvejais, kai duomenyse buvo stipriai akcentuojami specifiskai su tam tikru lygmeniu susiję veikėjai ar dariniai ir tai buvo kvazisakinio ašinė mintis, jie buvo priskiriami prie atitinkamo lygmens kategorijos.

5. Empirinė tyrimo dalis

5.1. Bendrosios tendencijos

Galima teigti, kad bendrąja prasme tyrimo duomenys antrina anksčiau A. Šumino atliktai 2019 m. Europos Parlamento rinkimų komunikacijos analizei – kandidatų kampanijose galima pasigesti „Europos“ (1 priedas). Vos daugiau nei trečdalis, 34,33 proc. visų kandidatų kampanijų kvazisakinių buvo priskirti ES lygmens kategorijai. Priskirti šiai kategorijai duomenys turėjo stiprų ryšį ir buvo nukreipti į Europą ar ES („Už vienodas socialines garantijas žmonėms visoje ES!“⁸⁵, „Už krikščionišką Europą!“)⁸⁶, akcentavo ES kompetencijų sritis ar tuo metu aktualius ES politikos klausimus („Stiprus euras, efektyvus ir skaidrus ES lėšų panaudojimas“⁸⁷, „Nekurti Europos Sąjungos kariuomenės“)⁸⁸ bei kalbėjo apie ES lygmenyje veikiančius institucinius veikėjus („Būtent liberalų frakcija ALDE Europos Parlamente buvo rezoliucijos, kviečiančios Europos Sąjungai nustatyti tikslą

---

⁸³ Europos Komisija, ES veiklos sritys, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_it

⁸⁴ Reif, et. al., p. 120.

⁸⁵ Darbo partijos rinkiminių plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_dp-3194d0f9-8eaa-4afe-82c4-11f2ddb176c9.jpg

⁸⁶ „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščionių šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicijos rinkiminių plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_awpl-97d1ee8c-993b-4f83-ae59-543872ebb69a.jpg

⁸⁷ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 38 – 39.

⁸⁸ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 39.

tapti klimato kaitos atžvilgiu neutralia iki amžiaus vidurio, iniciatore“⁸⁹, „Europos Komisijos nauji įstatymai turi būti aptarti tik Europos Parlamentui sutikus“).⁹⁰

Įdomu tai, kad išimtinai nacionaliniam lygmeniui buvo priskirta dar mažiau – 17,71 proc. visų kvazisakinių. Šiai kategorijai priskirti duomenys, kuriuose esminę poziciją užėmė Lietuvos arba nacionalinė tema („Į gerą pakeitėme Lietuvą“⁹¹, „Ant kokių pamatų statysime Lietuvą?“⁹²), minėjo sritis, kuriose prieš ES kompetenciją turi nacionalinė valdžia arba klausimas gali būti sprendžiamas tik nacionaliniame lygmenyje („Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“⁹³, „Galimybė turėti dvigubą pilietybę užsienyje gyvenantiems Lietuvos piliečiams“⁹⁴) ir minėjo institucijas ar politinius veikėjus, veikiančius nacionaliniame lygmenyje („Kviečiu <...> II Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų ture palaikyti kandidatą – Gitaną Nausėdą“⁹⁵, „Vyriausybė, Prezidentė, Lietuvos bankas turėjo priimti sprendimus, kurie apsaugotų Lietuvos žmones“⁹⁶).

Pažymėtina, kad tyrimo metu buvo užfiksuotas ir sąlyginai nemenkas kiekis ES ir nacionalinei kategorijai priskirtinų kvazisakinių, tokie sudaro net 31,17 proc. visų duomenų. Tokią tendenciją potencialiai būtų galima aiškinti kaip kandidatų bandymą pritraukti didesnę spektrą rinkėjų, renkantis rinkimų kampanijose aprėpti ES ir nacionalinį lygmenį bei renkantis reprezentuoti šių temų sąlytį. Šiai kategorijai priskirti duomenys turėjo tolygiai stiprią Lietuvos ir ES temų reprezentaciją („Stiprus Lietuvos balsas Europoje“⁹⁷, „Sparčiai senėjanti visuomenė – didelis iššūkis ne tik Lietuvai, bet ir visai Europai“⁹⁸), akcentavo temas, kuriose tiek ES tiek nacionalinė valdžia dalinasi kompetencijomis

---

⁸⁹ Liberalai (@liberalai), „Liberalai prieš klimato kaitą?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 24 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid08CHWrayt38HeyTSLSn28aX4WK3N92vbsdP9Fs7GfjzMoThnf2mpHu8bkQnwxVNrXl>

⁹⁰ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 43.

⁹¹ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Į gera pakeitėme Lietuvą.“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid0EjnjY6Koxh4NLKf61dhKqeYH3DBoAsrLJRkLAb8WyaNLB6TnyjLoUJY7bNjGyiMhl>

⁹² Liberalai (@liberalai), „Atėjo atsinaujinimo metas.“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 13 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid028Akptzo5HfF5r2XtEkx9GjHqUkimitifSmLm664NUXXWqwKvSUW3HDqjA3Vxm3Bo9l>

⁹³ Darbo partija (@darbopartija), „Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 10 d., <https://www.facebook.com/darbopartija/posts/pfbid02BH5q6vLt3ZJCyGYvxY8D8L82tnsCWNyPM5JNyMiU28CJwcQBTAvV7GN6QGX29qb6l>

⁹⁴ Liberalai (@liberalai), „Faktinis lyčių lygybės užtikrinimas visoje Europos Sąjungoje ir kova prieš“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 22 d., <https://www.facebook.com/liberalai/photos/a.10157388537089445/10157388537139445/>

⁹⁵ Lietuvos laisvės sąjunga (@laisveirteisingumasLT), „Jau nuo vakar visoje Lietuvoje prasidėjo išankstinis balsavimas skirtas“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/laisveirteisingumasLT/posts/pfbid0cYE2DM1LnJimgFrAUH5NBYZUKacq1KWXLJkqDxaJ24XPCFybi6wHCEuG1birYFbl>

⁹⁶ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Kodėl oponentai nenori krizės tyrimo?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 9 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2713862831988534>

⁹⁷ Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų rinkiminis plakatas, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_tssss-73b5a8c5-8283-448c-892e-b9e8f33206d0.jpg

⁹⁸ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Europos Sąjunga nėra nustačiusi jokių įpareigojimų šalims narėms dėl mokamų“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 17 d.,

(„Lietuva be ES paramos kelių nesutvarkys“,⁹⁹ „Gerinti prieigą prie kokybiškų medicinos paslaugų“¹⁰⁰).

Taigi, nors yra pastebima, kad vis dėlto ES lygmens naratyvas buvo dažniausias kampanijų turinyje lyginant su kitais, jis vis tiek buvo užgožtas turinio nukreipto į nacionalinį lygmenį ar temų, kuriose nacionalinis lygmuo ar jo veikėjai vaidina vedantįjį vaidmenį politikos formavimo procese (kartu nacionalinio ir ES bei nacionalinio lygmens temoms priskirtina 48,88 proc. visų kvazisakinių).

Nors ir akivaizdu, kad ES lygmens klausimai nėra dominuojantys kandidatų rinkiminėse kampanijose, sudarydami vos kiek daugiau nei trečdalį visų duomenų, vis dėlto, vienareikšmiškai kampanijų priskirti prie antraeilių rinkimų kampanijų nebūtų galima, nes ES ir nacionalinio lygmeniui priskiriamų duomenų kiekis yra reikšmingai didelis, o „Europos“ atspindėjimas šiuose duomenyse nors nedominuojantis, tačiau yra matomas.

5.2. Kandidatų sąrašų lygmuo

Grįžtant prie pagrindinės tyrimo užduoties pasigilinti, kurių kandidatų sąrašų kampanijos labiausiai pasižymėjo antraeilių rinkimų kampanijų bruožais, yra matoma, kad situacija skirtingų partijų atžvilgiu skiriasi (1 priedas). Mažiau ES lygmens temų nei visų kandidatų kampanijose kartu buvo rasta LVŽS (26,9 proc.), LŽP (22,22 proc.), LSDP (31,91 proc.), LŠ (12,5 proc.), LCP (4,55 proc.), LSDDP (21,34 proc.), AMT (17,65 proc.) ir LLS (3,23 proc.) partijų kampanijose. Didesnė nacionalinio lygmens klausimų reprezentacija nei bendrai visos rinkimų kampanijos matoma LVŽS (26,21 proc.), LŠ (18,75 proc.), LCP (36,36 proc.), DP (24,83 proc.), AMT (23,53 proc.), LLS (25,81 proc.) ir LRLS (21,9 proc.) rinkimų kampanijose. Mažesnė nei visų kandidatų kampanijų kartu koncentracija duomenų, kurie buvo priskirti ES ir nacionalinio lygmens kategorijai, buvo rasta PRPJ (8,7 proc.), LVŽS (23,45 proc.), LŠ (28,13 proc.), AWPL (14,63 proc.), DP (27,52 proc.), LRLS (20,44 proc.) ir TT (22,58 proc.) kampanijose.

Didžiausias kiekis ES lygmens kategorijai priskirtinų duomenų užfiksuotas AWPL kampanijoje (68,29 proc. visų kvazisakinių), taip pat SLVE (62,5 proc. visų kvazisakinių) ir TT kampanijų turinyje (58,06 proc. kvazisakinių). Šių kandidatų kampanijose galima rasti į esamą ES struktūrą referuojančių elementų – „Pasisakome už: Europos Sąjungos pertvarkymą“,¹⁰¹ „Esame pasiryžę daryti pokyčius ES

---

https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid026NEz7osezh1FnYf7tMVjBRykSFgt6PWUQeMBqnNTxCSUompFEP_EQCbjvCFkzey4BI

⁹⁹ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „O kas, jei po 2020 m. ES parama tvarkyti Lietuvos keliams nutrūks?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 18 d.,

<https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02DYVtMLYJY1pGp3f9kZTXg7VsUjwyyiqGi3xBJf9X8hUGLCnY2C3A9yxJZtnCULcnl>

¹⁰⁰ Liberalai (@liberalai), „Liberali Europa – sėkmė Lietuvai, sako kandidatas į Europos Parlamentą Eugenijus Gentvilas“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 23 d.,

https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid02ZkV4FCz4H1xck1zrD1TDF5tqUBrMRNfBHUYdj67TK41bjPXqgL_N6RfjSUi4P2ZVQI

¹⁰¹ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 35.

– būtinas rimtas procedūrų, institucijų atnaujinimas, kuris užtikrins pažangą ir išjudins stagnuojančią Europą“,¹⁰² „Europos Sąjungą mes matome kaip savarankiškų tautinių valstybių draugišką šeimą“.¹⁰³ Taip pat, kampanijose buvo ryškiai matomos ideologinės detalės, reiškiamas nusivylimas esama ES vertybių sistema – „Ištisus šimtmečius Europa buvo civilizacijos centru. Taigi, Europai reikalingas grįžimas prie savo ištakų ir krikščioniškų šaknų“,¹⁰⁴ „Mes už tradicinę šeimą Europoje. Šeima yra vyro ir moters sąjunga. Mums ši sąjunga yra pati svarbiausia“,¹⁰⁵ „Tikime, kad Europos tautos lems ir vykdys savo likimo kontrolę bei nuties kelią į Europos atgimimą“.¹⁰⁶ Taip pat, AWPL kampanijoje buvo rasta duomenų, tikslingai nukreiptų į ES politikos kritiką – „Europoje negali būti dirbtinai sukurtų emigracijos bangų“,¹⁰⁷ o SLVE – naujų ES viešosios politikos idėjų – „Siūlysimė nustatyti visai Europai vienodą minimalų darbo užmokestį“¹⁰⁸.

AWPL ir SLVE kampanijų atvejai taip pat išsiskiria iš kitų kaip vieninteliai visiškai neturintys duomenų, priskirtinų tik nacionaliniam lygmeniui. Kalbant apie ES ir nacionalinio lygmens grupę, buvo rasta duomenų, akcentuojančių Lietuvos vaidmenį bendrijoje ir skatinančių jį stiprinti – „Užtenka nuolankiai tarnauti Briuseliui ir pritarti kiekvienu klausimu. Mano įsitikinimu, atėjo laikas, kai Lietuvos balsas turi būti išgirstas. Esame nedidelė tauta. Būkime išgirsti Europoje“,¹⁰⁹ „Šalies akademiniuose sluoksniuose, nevyriausybinėse organizacijose bei bendruomenėse skatinsime diskusijas apie ES problemas, padėsime susipažinti su ES ir Europos Parlamento sprendžiamomis problemomis, paverčiant Lietuvą aktyvia ES pertvarkos dalyve“.¹¹⁰ Taip pat buvo pabrėžiamos tapačios ES ir Lietuvos problemos – „Lietuva ir Europa turėtų būti laisvos nuo GMO atsižvelgiant į gyventojų sveikatos apsaugą, aplinkos apsaugą, taip pat dėl rūpesčio Lietuvos kaimo ateitimi“¹¹¹ bei ES pagalbos Lietuvai svarba – „Lietuva, kaip ir kitos mažos ES šalys, turi gauti didesnę Europos

---

¹⁰² Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 28 – 29.

¹⁰³ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 43.

¹⁰⁴ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 24 – 25.

¹⁰⁵ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 43.

¹⁰⁶ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 28 – 29.

¹⁰⁷ Ibid, p. 24 – 25

¹⁰⁸ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 37.

¹⁰⁹ „It is enough to humbly serve Brussels. 19 LT PTT V 13 00000053025“, Youtube vaizdo įrašas, 0:16 – 0:23, paskelbta „EEMC - European Election Monitoring Center“ 2022 m. vasario 3 d.,

¹¹⁰ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 28 – 29.

¹¹¹ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 24 – 25.

institucijų pagalbą kovai su didžiosiomis monopolijomis“.¹¹² AWPL atveju tokie duomenys sudaro 14,63 proc., o SLVE – 31,25 proc. Taigi, šių kandidatų sąrašų kampanijos galėtų būti įvardijamos kaip mažiausiai pasižyminčios antraeilų rinkimų bruožais, turėdamos reikšmingą skirtumą tarp duomenų priskiriamų ES ir nacionaliniam lygmeniui.

Kandidatų sąrašai, kurių kampanijose buvo aptikta mažiausiai kvazisakinių, priskirtinų ES lygmens kategorijai yra LLS kampanija su 3,23 proc. arba vos vienu kvazisakiniu atitinkančiu šią kategoriją, jis buvo nukreiptas į ES saugumo klausimą – „<Pasisakome už> saugias Europos Sąjungos sienas su kitomis šalimis“.¹¹³ LCP kampanijoje į ES lygmenį nukreipti kvazisakiniai sudarė 4,55 proc. visų duomenų bei LŠ kampanija su 12,5 proc. visų duomenų. Kampanijomis buvo apeliuojama į ES rūpestį savo piliečiais – „Pasisakome už: <...> Europos Sąjungos rūpinimąsi žmonėmis“,¹¹⁴ siūlomi būdai spręsti ES problemas – „Tikra ir teisinga sanglauda: inicijuoti Europos migracijos kreditus, kompensuojančius demografinius nuostolius ir prarastas investicijas į žmogiškąjį kapitalą Rytų Europos šalims“.¹¹⁵

Šių kandidatų sąrašų kampanijos atitinkamai pasižymi ir vienais didžiausių kiekių nacionalinio lygmens kategorijos duomenų (LLS – 25,81 proc., LCP – 36,36 proc., LŠ – 18,75 proc.). Nacionalinio lygmens kategorijai priskirti duomenys buvo nukreipti į Lietuvos, kaip nacionalinės valstybės svarbą ir klestėjimą – „Antanas Guoga žino, kad Lietuvos reikalai negali priklausyti nuo oro, patogumo ar skrydžių“,¹¹⁶ „Centro partijos tikslas – klestinti Lietuvos valstybė ir žmonės“,¹¹⁷ Mūsų šalis turi būti proveržio ekonomika, orientuota į aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksportą“.¹¹⁸ Taip pat buvo kalbama apie tik nacionaliniu lygmeniu sprendžiamas problemas – „Švietimas – egzistencinė investicija į ateitį, o ne valstybės sopulys“,¹¹⁹ „Didesnį gyventojų skaičių. Kad Lietuvoje per 10 ateinančių metų vėl gyventų 3 000 000 žmonių“.¹²⁰

LLS, LCP ir LŠ taip pat pasižymėjo vienais didžiausių kiekių nacionalinio ir ES lygmens kategorijos duomenų (LLS – 67,74 proc., LCP – 45,45 proc., LŠ – 28,13 proc.). Šiai kategorijai priskirtini kvazisakiniai buvo nukreipti į įvairias reformas, kurios gali būti inicijuojamos tiek ES, tiek

---

¹¹² Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 28 – 29.

¹¹³ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 41.

¹¹⁴ Ibid, p. 33.

¹¹⁵ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 20 – 21.

¹¹⁶ „Antanas Guoga - One for everybody. 19 LT LCP V 9 00000064758“, Youtube vaizdo įrašas, 0:02 – 0:08, paskelbta „EEMC - European Election Monitoring Center“ 2022 m. vasario 2 d., <https://www.youtube.com/watch?v=2GDaxO74KYE&list=PLR8yrorEcpW6D0FYeihvcnIWowGXuWCNj&index=2>

¹¹⁷ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 34.

¹¹⁸ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 20 – 21.

¹¹⁹ Ibid, p. 20 – 21.

¹²⁰ Ibid, p. 20 – 21.

nacionaliniu lygmeniu – „Mes už: <...> kovą su klimato kaita“,¹²¹ „Europos Parlamentas sprendžia: 15000 Lietuvos vairuotojų gresia netekti darbo“,¹²² „Išmanus žalias žemės ūkis, ekologiškas maistas, sveikatingumas, žaliaji energetika – ateities ekonomikos sektoriai“,¹²³ „Pasisakome už: <...> Lygybę. Ieškant darbo visiems turi būti lygios galimybės“. ¹²⁴ Taip pat buvo akcentuojamas ir Lietuvos vaidmuo ES kontekste, tiek atstovavimas („Išgirsta Lietuva Europos Sąjungoje!“¹²⁵), tiek Lietuvos vaidmens svarba bendrijos kontekste („Solidarumas saugume: Lietuvos interesus – užtikrinti, kad ir kitos Europos Sąjungos valstybės pasiektų ne mažiau 2 proc. BVP gynybos finansavimo lygį“).¹²⁶

Taip pat išskirtinas ir LVŽS kampanijos atvejis – partijos kampanija yra priskiriama prie turinčių mažiau ES lygmens tematikos nei visų rinkimų kampanijų kartu bei atitinkamai daugiau nacionalinio lygmens temai priskiriamų duomenų. ES lygmenyje akcentuotas vienodų sąlygų užtikrinimas – „Tikslas: Socialinis teisingumas Europoje“,¹²⁷ „Esu pasirengusi dirbti, kad visiems europiečiams, gyvenantiems ES šalių erdvėje, būtų taikomi vienodi maisto standartai“. ¹²⁸ Nacionaliniam lygmeniui priskirtuose duomenyse nemažai kalbėta apie partijos nuopelnus nacionalinėje politikoje – „Tęskime pokyčius - juk esame savo krašto šeiminkai“,¹²⁹ „Per 3 metus padidinome vidutinę pensiją 85 Eur“¹³⁰ bei nacionalines problemas – „Realybė pribloškia – tarp pajamų, kurias gauna vilniečiai ir kitų miestų gyventojai, skirtumai yra milžiniški“. ¹³¹

---

¹²¹ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 41.

¹²² „Antanas Guoga - One for everybody. 19 LT LCP V 9 00000064758“, Youtube vaizdo įrašas, 0:09 – 0:11, paskelbta „EEMC - European Election Monitoring Center“ 2022 m. vasario 2 d., <https://www.youtube.com/watch?v=2GDaxO74KYE&list=PLR8yrorEcpW6D0FYeihvcnIWowGXuWCNj&index=3>

¹²³ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 33.

¹²⁴ Ibid, p. 33.

¹²⁵ Lietuvos laisvės sąjungos (liberalų) rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_zuokas-91ae2c9b-1ad3-4615-b333-2d98c676e7b5.jpg

¹²⁶ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 20 – 21.

¹²⁷ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_tomilinas-b3c77e1c-2fc3-4a49-b274-d8ea56025a44.jpg

¹²⁸ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Esu pasirengusi dirbti, kad visiems europiečiams, gyvenantiems ES šalių erdvėje“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02s1cYR4e4e3SbRqoFXTmovjzk7jAtdVETLmQWobWe8HR2Sq4nEA5CyXUpeiDPFqGhl>

¹²⁹ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-06/small_zzz-00a09530-9945-4f52-917b-6170fc755d20.jpg

¹³⁰ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Vidutinė senatvės pensija didinta 2016 m., 2018 m. ir 2019 m.“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 20 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02XPCz4THMKE1Xt4moCHWEbbuwZBvvUGu3rTLZvuJsGZc7p545qW1LDYoiSCZ1gakJI>

¹³¹ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Realybė pribloškia – tarp pajamų, kurias gauna vilniečiai ir kitų miestų“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 15 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02eC14u6edNY9nUyYE2BqZuhSz8rjqJVMASGXBN91rXcPjocRjNXFjedhKb5jbNil>

Taigi, galima teigti, kad būtent LLS, LCP, LŠ ir LVŽS sąrašų kampanijas galima įvardinti kaip turinčias daugiausiai antraeilių rinkimų kampanijų bruožų.

5.3. Koalicinių ir opozicinių partijų skirtis

Atsižvelgiant į antraeilių rinkimų teoriją, svarbi išskirtina skirtis yra esanti tarp valdančiųjų ir opozicinių partijų, turint omenyje vyraujančią tendenciją rinkėjams antraeiliuose rinkimuose „bausti“ valdančiąsias partijas. Būtent todėl yra pasirinkta patyrinėti ir galimus kampanijų tematikos skirtumus tarp tuometinių koalicinių (LVŽS, LSDP ir TT) ir opozicinių (TSLKD, LRLS, DP, LSDDP, LŽP ir LCP) partijų (2 priedas).

Daugiau Europos Sąjungos tematikos buvo aptikta koalicinių partijų rinkimų kampanijose – 30,36 proc. visų kvazisakinių. Kampanijose buvo galima pamatyti ES lygmeniu ypatingai svarbius ir Lietuvai aktualius klausimus („Geopolitinis „Nord Stream 2“ – dar ne visi ginklai sudėti“)¹³², kalbama temomis, kurios paliečia visą ES – „Mes, socialdemokratai, siūlome Europos, kurioje rūpinamasi VISAIS, ne tik išrinktaisiais, modelį“¹³³, „Mes sieksime, kad Europos Parlamentas daugiau dėmesio skirtų šeimai.“¹³⁴

Opozicinių partijų kampanijose ES lygmens temos sudarė 36,55 proc. visų duomenų. Daugiausiai šių kandidatų buvo kalbama aktualiausiomis ES temomis – „Geriausias įmanomas „Brexit“ susitarimas visiems“¹³⁵, „Mūsų parengti Maršalo planas Ukrainai ir Ukrainos strategija 2027 taps visos Europos realybe“¹³⁶ bei akcentuojamas lygių sąlygų visoje ES užtikrinimas „Už vienodas socialines garantijas žmonėms visoje ES!“¹³⁷

Atitinkamai koalicinių partijų kampanijose buvo aptikta daugiau nacionalinio lygmens temos – 20,72 proc. visų duomenų, tarp jų be nacionalinių problemų aptarimo buvo galima pastebėti nemažai skiriamo dėmesio nuveiktiems darbams nacionaliniu lygmeniu („Pakeitėme Lietuvą į gerą“)¹³⁸ bei

¹³² Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „2019 metais dujotiekis iš Rusijos į Europą „Nord Stream 2“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 15 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid08wRYVvsjxadsKRvL47hWJNj9xSy7rc5xX3HajhPmnGHzykcE1VCgq9XQv5MAYj5kl>

¹³³ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 16-17.

¹³⁴ 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 43.

¹³⁵ Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (@liberalai), „+ Faktinis lyčių lygybės užtikrinimas visoje Europos Sąjungoje ir kova prieš“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 22 d., <https://www.facebook.com/liberalai/photos/a.10157388537089445/10157388537139445/>

¹³⁶ Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (@tslkd), Andrius Kubilius neabejoja, kad šiandien Ukrainoje sprendžiasi visos Europos ateitis, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 13 d., <https://www.facebook.com/tslkd/posts/pfbid02BYnh2nYXi6HkMvniErpVXkTpfrvKHxkGd1mcuvU47643rGZ3EX44SZ8rTW4r7UJ>

¹³⁷ Darbo partijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_dp1-b953792f-ef96-4b69-b54a-cb8c5815090b.jpg

¹³⁸ Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Į gera pakeitėme Lietuvą“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid0EjinqY6Koxh4NLKf61dhKqeYH3DBoAsrLJRkLAb8WyaNLB6TnyjL0UJY7bNJGyiMhl>

referavimu į konkurentus („Valstiečiai“ nemylė: mokytojų, medikų, socialinių darbuotojų ir daugelio kitų“).¹³⁹

Tuo tarpu opozicinių partijų kampanijose nacionaliniam lygmeniui priskiriami duomenys sudarė 17,47 proc. ir, skirtingai nei koalicinių kandidatų kampanijose, nebuvo rasta kvazisakinių, kurie būtų nukreipti prieš konkurentus, o dauguma duomenų buvo nukreipti į nacionalines problemas – „Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“¹⁴⁰, „Kaip ir apie krepšinių, apie emigraciją savo nuomonę turi beveik kiekvienas Lietuvoje“.¹⁴¹

Taip pat pažymėtina, kad pastarųjų kampanijose 32,93 proc. sudarė duomenys, priskirtini ES ir nacionalinio lygmens kategorijai, o koalicinių partijų kampanijose šios kategorijos duomenys sudaro 26,99 proc. visų duomenų.

Taigi, koalicinių partijų kampanijose buvo aptikta daugiau antraeilių rinkimų kampanijoms priskirtinų bruožų nei opozicinių partijų komunikacijoje. Todėl galima teigti, kad koalicinės partijos savo kampanijomis labiau prisidėjo prie 2019 m. Europos Parlamento rinkimų antraeiliškumo skatinimo.

5.4. Parlamentinių ir neparlamentinių partijų skirtis

Ieškant potencialių rinkimų kampanijų skirtumų tarp nacionalinių lygmenį formuojančių ir mažesnių partijų ar rinkiminių komitetų, svarbu atsižvelgti ir į palyginimą tarp tuometinių parlamentinių partijų bei likusių kandidatų (3 priedas).

Pastebima tendencija yra panaši į lyginimą tarp koalicinių ir opozicinių partijų – parlamentinių partijų kampanijose ES lygmens temos turinio yra randama mažiau (34,04 proc.) nei neparlamentinių kandidatų sąrašų kampanijose (35,48 proc.). Pastarųjų kampanijose nemažai dėmesio skiriama einamiesiems ES klausimams („Atšaukti paramą dujotiekio NordStream2 projektui“)¹⁴², ES struktūrai ir jos pertvarkai („Būtina pertvarkyti Europos Komisijos funkcijas“)¹⁴³ bei lygių sąlygų užtikrinimą („Už visiems teisingą Europą!“).¹⁴⁴

¹³⁹ Lietuvos socialdemokratų partija (@sodemai), „Valstiečiai“ myli: prokurorus, žvalgybos darbuotojus, muitininkus“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 8 d.,

<https://www.facebook.com/sodemai/posts/pfbid02L8ZurYdHDZfRkuj5fWeKHgEkSEy4Pd7Lib39ivcxMZdJ7TgLwvY6nbj7RhUyxNMql>

¹⁴⁰ Darbo partija (@darbopartija), „Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 19 d., <https://www.facebook.com/darbopartija/videos/2368444663471029>

¹⁴¹ Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (@liberalai), „Kodėl valdžia nemoka skaičiuoti savo piliečių?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 6 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid02NbrPXgUh5UTbTt5yXgUxwodbtbNGbxaNLhhnpOpjexJiAWSiMdYDK9dU2Z6uJg2l>

¹⁴² 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija, p. 39.

¹⁴³ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 10 – 11.

¹⁴⁴ „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Kriščiūnaitė ir Rusų aljanso koalicijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_wt-e1e05ebb-3f3e-43b7-9e82-ce6983cd0f08.jpg

Ta pati situacija yra matoma ir lyginant kiekį duomenų, kuris tyrimo metu buvo priskirtas nacionalinio lygmens kategorijai – parlamentinių partijų kampanijų sąrašuose tokie kvazisakiniai sudaro 19,10 proc., o neparlamentinių reikšmingai mažiau – 11,98 proc. visų duomenų. Neparlamentinių partijų kampanijose buvo nemažai kalbama apie Lietuvos potencialą („Lietuva – Europos idėjų laboratorija. Mūsų šalis turi būti proveržio ekonomika, orientuota į aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksportą“)¹⁴⁵ bei vakarietiškujų vertybių perėmimo svarbą – „Mes siūlome aiškiai Vakarų kryptį, kurią brėžia Vakarų vertybės, žmogaus teisės, teisės viršenybė, galimybė Lietuvai priartėti prie vakarietišku socialinių standartų ir reformuoti Lietuvos socialinį modelį“.¹⁴⁶

Žvelgiant į ES ir nacionalinio lygmens temos duomenis, matoma kiek kitokia tendencija – 29,44 proc. parlamentinių partijų kampanijos yra priskirtina šiai kategorijai, o tuo tarpu tai pačiai kategorijai priskirtina net 38,25 proc. neparlamentinių partijų kampanijos.

Teorinėje dalyje aprašyti kandidatų kampanijų bruožai matomi ir analizuojant parlamentinių ir neparlamentinių kandidatų sąrašų kampanijų pjūvį. Parlamentinių kandidatų komunikacijoje buvo aptikta daugiau antraeiliams rinkimams būdingų bruožų lyginant su neparlamentinių kandidatų kampanijomis.

Apžvelgiant abu, koalicinių ir opozicinių bei parlamentinių ir neparlamentinių partijų kampanijų, palyginimus, visų pirma, galima pastebėti, kad nacionaliniame lygmenyje ryškiausios (koalicinės bei parlamentinės) partijos yra labiau linkusios savo kampanijas nukreipti į nacionalines temas ir taip išnaudoti šiuos rinkimus siekiant prisitraukti didesnę rinkėjų palaikymą nacionalinių rinkimų metu. Būtent todėl tiek koalicinių, tiek parlamentinių partijų komunikacija, lyginant ją su atitinkamai opozicinių ir neparlamentinių partijų kampanijomis, stipriai pasižymi antraeiliams rinkimams būdingais bruožais. Taip pat, atsiremiant į teorijoje išskiriamą mažesnės rizikos dimensiją, matoma, kad opozicinės ir neparlamentinės partijos nėra suinteresuotos kampanijomis skatinti rinkimų antraeiliskumo, nors ir, remiantis antraelių rinkimų teorija, tai turėtų stiprinti jų šansus Europos Parlamento rinkimuose pasirodyti geriau nei nacionaliniame lygmenyje dominuojančioms partijoms. To priežastimi potencialiai būtų galima laikyti mažesniųjų partijų pasitikėjimą teorija, tikintis, kad net ir be pridėtinų pastangų rinkimus formuoti kaip antraelius, joms vis tiek seksis geriau pritraukti rinkėją nei nacionalinio lygmens partijoms.

Išvados

Tyrimu buvo siekta išsiaiškinti, kurių 2019 m. Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje kandidatų kampanijos labiausiai pasižymėjo antraelių rinkimų kampanijoms būdingu bruožu –

---

¹⁴⁵ Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, p. 20 – 21.

¹⁴⁶ Ibid, p. 34 – 35.

nacionalinės tematikos iškėlimu prieš ES lygmens klausimus. Būtent šių kandidatų sąrašai gali būti laikomi labiausiai atsakingais ir už vyraujančių pačių rinkimų antraeiliskumą ir siekį juos išnaudoti nacionalinių partijų tikslų siekimui pirmaeiluose rinkimuose, tuo pačiu ir kėsinimuisi į Europos Parlamento legitimumą ir demokratiškumą.

Lietuvos laisvės sąjungos (liberalų), Lietuvos centro partijos, Visuomeninio rinkimų komiteto „Lemiamas šuolis“ ir Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkiminių kampanijų turinys gali būti laikomas turintis didžiausią kiekį antraeilų rinkimų kampanijoms būdingo turinio. Taip pat, pažymėtina, kad LVŽS taip pat deklaravo didžiausią rinkiminei kampanijai šiuose rinkimuose išleistą sumą, todėl galima teigti, kad šis faktorius suteikė galimybę nacionalinių temų pripildytai kampanijai būti gerai matomai Lietuvos viešojoje erdvėje. Kita vertus, ne visi kandidatai, kurių kampanijos buvo pripažintos labiausiai antraeiliskomis, į rinkiminę reklamą investavo daug – LLS yra viena mažiausiai rinkimų kampanijai išleidusių partijų.

Tuo tarpu, „Valdemaro Tomaševskio bloko“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicijos, Visuomeninio rinkimų komiteto „Stipri Lietuva vieningoje Europoje“ ir Partijos Tvarka ir teisingumas kampanijų turinys turi mažiausiai antraeilų rinkimų kampanijoms būdingų bruožų. Žvelgiant į finansinės paramos kampanijoms statistiką yra matomi panašūs rezultatai kaip ir antraeiliskiausių kampanijų atveju – AWPL rinkiminei reklamai buvo skirta antra pagal dydį suma šiuose rinkimuose, o SLVE savo rinkimų kampanijai skyrė vieną mažiausių sumų lyginant visus kandidatus.

Lyginant koalicinių ir opozicinių kandidatų kampanijas buvo pastebėta, kad valdančiajai koalicijai priklausančių kandidatų kampanijų turinys turėjo daugiau antraeilų rinkimų kampanijoms būdingų bruožų nei opozicinių kandidatų. Tokia pati tendencija buvo pastebėta ir lyginant parlamentinius ir neparlamentinius kandidatus – šiuo atveju Seimą sudarančių partijų kandidatų kampanijose buvo aptikta daugiau antraeilams rinkimams būdingo kampanijų turinio.

Abejais atvejais kandidatai, turintys daugiau galios nacionaliniame lygmenyje, sprendžiant iš rinkiminių kampanijų turinio, buvo labiau linkę bendrąją rinkimų komunikaciją kreipti į nacionalinio lygmens temą, pagrįsdami T. Weber aprašytą tendenciją Europos Parlamento rinkimus išnaudoti kaip „repeticinius“ prieš nacionalinės reikšmės rinkimus. Turint omenyje, kad būtent šie kandidatai ir į pačias kampanijas buvo linkę investuoti daugiau lėšų, būtent jų sukurtas „antraeiliskas“ turinys ir buvo labiau matomas bei užgožė ES lygmens problemų reprezentaciją viešojoje erdvėje.

Ir nors K. Reif ir H. Schmitt teorija teigia, kad antraeiluose rinkimuose rinkėjai yra linkę „bausti“ valdančiąsias partijas, atlikto tyrimo rezultatai teorijai kiek prieštarauja. Didžiosios ir valdančiosios partijos savo kampanijomis stiprino nacionalinio lygmens klausimų matomumą viešojoje erdvėje taip pat ir stiprindamos pačių rinkimų antraeiliskumą, nepaisant to, kad antraeilų

rinkimų teorija vyraujantį antraeiliskumą yra linkusi asocijuoti su didžiųjų partijų nesėkme minimuose rinkimuose. Remiantis tyrimo rezultatais yra matoma, kad „antraeiliskosios“ kampanijos nesutrukdo kandidatams gerai pasirodyti rinkimuose bei tuo pačiu pradėti mobilizuoti rinkėjų palaikymą artėjantiems nacionaliniams rinkimams. Vis dėlto, svarbu pažymėti, kad tokia sėkmingai taikoma valdančiųjų kandidatų strategija, kaip jau buvo minėta, gali sukurti nepataisomų arba sunkiai eliminuojamų neigiamų pasekmių Europos Parlamento bei ir pačios ES legitimumui ir demokratiškumui.

1 priedas

Kandidatų kampanijų sudėtis tematiniu atžvilgiu

Rinkimų sąrašas	Kvazisakiniai, priskiriami ES lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami ir ES, ir nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nei ES, nei nacionalinio lygmens temai, proc.
Visi	34,33	17,71	31,17	16,8
PRPJ	52,17	8,7	8,7	30,43
LVŽS	26,9	26,21	23,45	23,45
LŽP	22,22	7,41	44,44	25,93
LSDP	31,91	5,32	39,36	23,4
TS-LKD	43,57	5	42,14	9,29
LŠ	12,5	18,75	28,13	40,63
LCP	4,55	36,36	45,45	13,64
AWPL	68,29	0	14,63	17,07
DP	34,9	24,83	27,52	12,75
SLVE	62,5	0	31,25	6,25
LSDDP	21,34	13,04	60,87	4,35
VRSV	41,18	8,82	47,06	2,94
AMT	17,65	23,53	58,82	0
LLS	3,23	25,81	67,74	3,23
LRLS	41,61	21,9	20,44	16,06
TT	58,06	16,13	22,58	3,23

2 priedas

Koalicijos ir opozicijos kandidatų kampanijų sudėtis tematiniu atžvilgiu

Rinkimų sąrašas	Kvazisakiniai, priskiriami ES lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami ir ES, ir nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nei ES, nei nacionalinio lygmens temai, proc.
Valdančiąją koaliciją sudarantys kandidatai	30,36	20,72	26,99	21,93
Parlamentinę opoziciją sudarantys kandidatai	36,55	17,47	32,93	13,05

3 priedas

Parlamentinių ir neparlamentinių kandidatų kampanijų sudėtis tematiniu atžvilgiu

Rinkimų sąrašas	Kvazisakiniai, priskiriami ES lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami ir ES, ir nacionalinio lygmens temai, proc.	Kvazisakiniai, priskiriami nei ES, nei nacionalinio lygmens temai, proc.
Parlamentą sudarančių partijų sąrašai	34,04	19,1	29,44	17,42
Neparlamentiniai kandidatai	35,48	11,98	38,25	14,29

Literatūros ir šaltinių sąrašas

1. „Antanas Guoga - One for everybody. 19 LT LCP V 9 00000064758“, Youtube vaizdo įrašas, paskelbta „EEMC - European Election Monitoring Center“ 2022 m. vasario 2 d., <https://www.youtube.com/watch?v=2GDaxO74KYE&list=PLR8yrorEcpW6D0FYeihvcnIWowGXuWCNj&index=3>
2. „It is enough to humbly serve Brussels. 19 LT PTT V 13 00000053025“, Youtube vaizdo įrašas, paskelbta „EEMC - European Election Monitoring Center“ 2022 m. vasario 3 d., https://www.youtube.com/watch?v=MWCJPG_6ZeY&list=PLR8yrorEcpW6D0FYeihvcnIWowGXuWCNj&index=16

3. „Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas: Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas; Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymas“, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2014), p. 116 – 130.
4. „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščioniškų šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_wt-e1e05ebb-3f3e-43b7-9e82-ce6983cd0f08.jpg
5. „Valdemaro Tomaševskio blokas“ – Krikščionių šeimų sąjungos ir Rusų aljanso koalicijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_awpl-97d1ee8c-993b-4f83-ae59-543872ebb69a.jpg
6. 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMAI Į EUROPOS PARLAMENTĄ: Kiekvienam rinkėjui svarbi ir aktuali informacija. Pritaikytas tekstas. Lengvai suprantama kalba, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2019).
7. Clark, Nick, Rohrschneider, Robert, "Second-order elections versus first-order thinking: How voters perceive the representation process in a multi-layered system of governance." *European Integration* 31.5 (2009): 645-664.
8. Darbo partija (@darbopartija), „Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 10 d., <https://www.facebook.com/darbopartija/posts/pfbid02BH5q6vLt3ZJCyGYvxY8D8L82tnsCWNYPM5JNyMiU28CJwcQBTAvV7GN6QGX29qb6l>
9. Darbo partija (@darbopartija), „Ar reikia dar vienos švietimo reformos?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 19 d., <https://www.facebook.com/darbopartija/videos/2368444663471029>
10. Darbo partijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_dp1-b953792f-ef96-4b69-b54a-cb8c5815090b.jpg
11. Darbo partijos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_dp-3194d0f9-8eaa-4afe-82c4-11f2ddb176c9.jpg
12. De Vreese, Claes H., et al., "The media and European Parliament elections: Second-rate coverage of a second-order event?." (2007).
13. European Elections Monitoring Center, LITHUANIA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.electionsmonitoringcenter.eu/countries/LITHUANIA>

14. Europos Komisija, ES veiklos sritys, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_it
15. Gattermann, Katjana, et. al., "Introduction to the special issue: No longer second-order? Explaining the European Parliament elections of 2019." *Politics* 41.4 (2021): 423-432.
16. Gudžinskas, Liutauras, Bekišas, Tomas, "8.1 EUROPEAN PARLIAMENT ELECTORAL SYSTEM IN LITHUANIA." *The European Parliament Election of 2019 in East-Central Europe: Second-Order Euroscepticism* (2020): 151.
17. Hix, Simon, Marsh, Michael, "Punishment or protest? Understanding European parliament elections." *The journal of politics* 69.2 (2007): 495-510.
18. Hobolt, Sara Binzer, Wittrock, Jill, "The second-order election model revisited: An experimental test of vote choices in European Parliament elections." *Electoral Studies* 30.1 (2011): 29-40.
19. Jacobs, Francis, Corbett, Richard, *The European Parliament*. Routledge, 2019.
20. Jalali, Carlos, Silva, Tiago, "Everyone ignores Europe? Party campaigns and media coverage in the 2009 European Parliament elections." *Political communication in European parliamentary elections*. Routledge, (2016): 111-126.
21. Karlheinz Reif, et. al, "Second-order elections." *European Journal of Political Research* 31.1-2 (1997): 109-124.
22. Kluonis, Mindaugas, "2009 metų Europos Parlamento rinkimų Lietuvoje rezultatai: aplinkybės ir prognozė." *Parliamentary Studies* 8 (2009): 133-153.
23. Kovar, Jan, Kovar, Kamil, "National or European? EP election campaign themes in the news media." *European Electoral Studies* 7.1 (2012): 30-41.
24. Liberalai (@liberalai), „Atėjo atsinaujinimo metas.“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 13 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid028Akptzo5HfF5r2XtEkx9GjHqUkintifSmLm664NUXXWqwKvSUW3HDqjA3Vxm3Bo9l>
25. Liberalai (@liberalai), „Faktinis lyčių lygybės užtikrinimas visoje Europos Sąjungoje ir kova prieš“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 22 d., <https://www.facebook.com/liberalai/photos/a.10157388537089445/10157388537139445/>
26. Liberalai (@liberalai), „Liberalai prieš klimato kaitą?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 24 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid08CHWrayt38HeyTSLSn28aX4WK3N92vbsdP9Fs7GfjzMoThnf2mpHu8bkQnwzVNrXl>

27. Liberalai (@liberalai), „Liberali Europa – sėkmė Lietuvai, sako kandidatas į Europos Parlamentą Eugenijus Gentvilas ”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 23 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid02ZkV4FCz4H1xCh1zrD1TDF5tqUBrMRNfBHUYdj67TK41bjPXqgLN6RfjSUi4P2ZVQI>
28. Lietuvos laisvės sąjunga (@laisveirteisingumasLT), „Jau nuo vakar visoje Lietuvoje prasidėjo išankstinis balsavimas skirtas”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/laisveirteisingumasLT/posts/pfbid0cYE2DM1LnJimgFrAUH5NBYZUKacq1KWXLJkqDxaJ24XPCFybi6wHCEuG1birYFbl>
29. Lietuvos laisvės sąjungos (liberalų) rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_zuokas-91ae2c9b-1ad3-4615-b333-2d98c676e7b5.jpg
30. Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (@liberalai), „Kodėl valdžia nemoka skaičiuoti savo piliečių?”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 6 d., <https://www.facebook.com/liberalai/posts/pfbid02NbrPXgUh5UTbTt5yxgUxwodbtbNGbxaNLhnhpQpjexJiAWSiMdYDK9dU2Z6uJg2l>
31. Lietuvos Respublikos Seimas, XII Seimas (2016 – 2020m.), žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=38243&p_k=1
32. Lietuvos socialdemokratų partija (@socdemai), „Valstiečiai“ myli: prokurorus, žvalgybos darbuotojus, muitininkus”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 8 d., <https://www.facebook.com/socdemai/posts/pfbid02L8ZurYdHDZfRkuj5fWeKHgEkSEy4Pd7Lib39ivcxMZdJ7TgLwvY6nbj7RhUyxNMql>
33. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Esu pasirengusi dirbti, kad visiems europiečiams, gyvenantiems ES šalių erdvėje ”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02s1cYR4e4e3SbRqoFXTmovjzk7jAtdVETLmQWobWe8HR2Sq4nEA5CyXUpeiDPFqGhl>
34. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Vidutinė senatvės pensija didinta 2016 m., 2018 m. ir 2019 m.”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 20 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02XPCz4THMKE1Xt4moCHWEbbuwZBvvUGu3rTLZvuJsGZc7p545qw1LDYoiSCZ1gakJl>
35. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „2019 metais dujotiekis iš Rusijos į Europą „Nord Stream 2”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 15 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid08wRYVsjsxadfsKRvL47hWJNj9xSy7rc5xX3HajhPmnGHzykcE1VCgq9XQv5MAYj5kl>

36. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Europos Sąjunga nėra nustačiusi jokių įpareigojimų šalims narėms dėl mokamų“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 17 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid026NEz7osezh1FnYf7tMVjBRykSFgt6PWUQeMBqnNTxCSUompFEPEQCbjvCFkzey4Bl>
37. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „I gera pakeitėme Lietuvą.“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid0EjnjY6Koxh4NLKf61dhKqeYH3DBoAsrLJRkLAb8WyaNLB6TnyjLoUJY7bNJGyiMhl>
38. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Kodėl oponentai nenori krizės tyrimo?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 9 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2713862831988534>
39. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „O kas, jei po 2020 m. ES parama tvarkyti Lietuvos keliams nutrūks?“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 18 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02DYVtMLYJY1pGp3f9kZTXg7VsUjwyyiqGi3xBJf9X8hUGLCnY2C3A9yxJZtnCULcni>
40. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (@gandrai), „Realybė pribloškia – tarp pajamų, kurias gauna vilniečiai ir kitų miestų“, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 15 d., <https://www.facebook.com/gandrai/posts/pfbid02eC14u6edNY9nUyYE2BqZuhSz8rjqJVM AHSGXBN91rXcPjobcRjNXFjedhKb5jbNil>
41. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_tomilinas-b3c77e1c-2fc3-4a49-b274-d8ea56025a44.jpg
42. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos rinkiminis plakatas (2019), žiūrėta 2023 m. gegužės 10 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-06/small_zzz-00a09530-9945-4f52-917b-6170fc755d20.jpg
43. Liñeira, Robert. "Second-order elections: Everyone, everywhere? Regional and national considerations in regional voting." *Publius: The Journal of Federalism* 46.4 (2016): 510-538.
44. Marsh, Michael, "Testing the second-order election model after four European elections." *British journal of political science* 28.4 (1998): 591-607.
45. Reif, Karlheinz, Schmitt, Hermann "Nine second-order national elections—a conceptual framework for the analysis of European Election results." *European journal of political research* 8.1 (1980): 3-44.
46. Rinkimai į Europos Parlamentą 2019 m. gegužės 26 d.: Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinis leidinys, Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (2019).

47. Schakel, Arjan H. "How to analyze second-order election effects? A refined second-order election model." *Comparative European Politics* 13 (2015): 636-655.
48. Sudulich, Maria Laura, et. al., "Why bother campaigning? Campaign effectiveness in the 2009 European Parliament elections." *Electoral Studies* 32.4 (2013): 768-778.
49. Šuminas, Andrius, "Europos Parlamento rinkimai 2019: rinkimų kampanijos ypatybės Lietuvoje ir kitose Europos Sąjungos valstybėse." *Parliamentary Studies* 27 (2019), p. 144-156.
50. Tenscher, Jens, Maier, Michaela, "European Parliamentary elections 2004: Studies on political campaigning and media framing of a second-order event." *Journal of Political Marketing* 8.1 (2009): 1-6.
51. Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (@tslkd), Andrius Kubilius neabejoja, kad šiandien Ukrainoje sprendžiasi visos Europos ateitis”, Facebook įrašas, 2019 m. gegužės 13 d.,
<https://www.facebook.com/tslkd/posts/pfbid02BYnh2nYXi6HkMvniErpVXkTpfhrvKHxnkGd1mcuvU47643rGZ3EX44SZ8rTW4r7UI>
52. Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų rinkiminis plakatas, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://cdn-content.web-live.it/euro2019/2019-05/small_tssss-73b5a8c5-8283-448c-892e-b9e8f33206d0.jpg
53. Unikaitė Jakuntavičienė, Ingrida, "A second-order campaign in Lithuania?." *Political Communication and European Parliamentary Elections in Times of Crisis*. Palgrave Macmillan, London (2017): 97-114.
54. Vyriausioji rinkimų komisija, 2009 m. birželio 7 d. rinkimai į Europos Parlamentą: rinkimų rezultatai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2009_ep_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/index.html
55. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 M. GEGUŽĖS 12 D. PREZIDENTO RINKIMŲ GRAFIKAS, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/674661/05-12+grafikas.1.xlsx/0eaaff6a-19b1-4fa6-8267-383a64b38d07>
56. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 12 d. Respublikos Prezidento rinkimų politinė kampanija, SAVARANKIŠKŲ POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIŲ POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITŲ SUVESTINĖ, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/693187/2019+m.+gegu%C5%BE%C4%97s+12+d.+Respublikos+Prezidento+rinkim%C5%B3%20politin%C4%97s+kampanijos+finansavimo+ataskait%C5%B3%20suvestin%C4%97/fb395940-240d-4f73-9e5d-acec866024b9>

57. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. Respublikos Prezidento rinkimai (II turas), Rezultatų suvestinė, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/2019-prezidento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1544/rezultatai/lt/rezultataiPreSuvestine.html>
58. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimai į Europos Parlamentą, Rezultatų suvestinė, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/2019-europos-parlamento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1548/rezultatai/lt/rezultataiEpSuvestine.html>
59. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimai į Europos Parlamentą, Išrinkti Europos Parlamento nariai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., https://www.vrk.lt/2019-europos-parlamento/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/904/2/1548/rezultatai/lt/rezultataiEpIsrinktiNariai_rus-P.html
60. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 M. GEGUŽĖS 26 D. RINKIMŲ Į EUROPOS PARLAMENTĄ GRAFIKAS, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/676652/05-26+grafikas.1.xlsx/58524a18-9fe1-48d5-aedd-be4c4f1987f8>
61. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija: SAVARANKIŠKŲ POLITINĖS KAMPANIJOS DALYVIŲ POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITŲ SUVESTINĖ, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/documents/10180/696420/2019+EP+PKFA+2019-08-27.xls/c4b03928-d165-4684-b71b-f1e8876cf3fe>
62. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/DA2FCD76B7D31B43BC31F09F509BCD74521CD5D5A6FBAF4B2085C2367FFD1B12D0881203ABDC35C0/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
63. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/EE353B98995D91EEB22AA4655C17764EF8BEF64DB79D50E042C5BD59164FAEC093336C84EB4781F8/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
64. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDIS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d.,

- <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/F6998C7059E60ED6B331F129B08B965A3139D583095B3EAF636E8F639C254A0B8883E294FB5F3087/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
65. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS DARBO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/3446EB0F9F8F7E7CC5E96A9DDCB56128B44968196A170F7120A2DF2583EF814561DAE9BF0A4740AE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
66. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS TĖVYNĖS SĄJUNGA - LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/4C022056A41816C00EC7B80C874BDA964104C168CFA0D9AF76E23D3248385F4F9E2642E2890CE339/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
67. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS CENTRO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/50CABBB5A5539C49A62961A6771EDFF1F32C1F0106EED08ED9AA8B0B33D3868DE682F4311B71592E/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
68. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS ŽALIŪJŲ PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/E51D8D704EBBEE3A97BB8D2D7E3E8BC3D9B7E3B02A01D1EA1BCE78C85DDA38A3F74A70141C5202AE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
69. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, PARTIJA TVARKA IR TEISINGUMAS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/B637EF722806DD35356BA764932231788D7BF53B8444FA9078AD19DEB8B9553D4BED3B840E0B89BD/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>

70. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, PARTIJA LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ DARBO PARTIJA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/511D4D6A19141E0C73411193D6FE77E2356C6098CD5218BB71071A75FA2157BA537E0575ABE1010A/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
71. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/45F213BFC138B4862CDA934A334FC356EC05F7BD08FD1C999F2C31FF87D3F5ABA2D29A1A379FB81/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
72. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, POLITINĖ PARTIJA RUSŲ ALJANSAS (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/D995553343D1D0B27F1EF1B0613ACC9DDFAAC1E0F961410CC1818C8A53478C6AB306D7417EC9E9DC/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
73. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „PREZIDENTO ROLANDO PAKSO JUDĖJIMAS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/FC6CC9CC0AD0EC3B7DE21682E6C94B8B1F933A0DBB38DE53F51E684BB5DBC8978AD4B264AE71DB6E/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
74. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „LEMIAMAS ŠUOLIS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/5853122AD44286DE2ACC33FFCB55B84515382BAC7C39E89C72583BDF2D173CC6009E66346C9704DE/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
75. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „AUŠROS MALDEIKIENĖS

- TRAUKINYS“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/14EBCA7252D7B280A5C1CA544AAB77F5C1772636D7873C208656859C541F6E569EEF503A8829B785/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
76. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „STIPRI LIETUVA VIENINGOJE EUROPOJE“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/2EC406DFC23388F0AAECDF1665613B6E0AAF1A55CC366F3D7AACED2087F7F265A4B07BF3F8799177/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
77. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, VISUOMENINIS RINKIMŲ KOMITETAS „VYTAUTAS RADŽVILAS: SUSIGRAŽINKIME VALSTYBĖ!“ (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/71E009B888294935806424EC159602C9B1D8DA0A8F1E3EF2987150E0A5E55455D54D15D640DFFE82/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
78. Vyriausioji rinkimų komisija, 2019 m. gegužės 26 d. rinkimų į Europos Parlamentą politinė kampanija, LIETUVOS LAISVĖS SAJUNGA (LIBERALAI) (S), POLITINĖS KAMPANIJOS FINANSAVIMO ATASKAITA, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/politKamp/1126/dalyviai/dbFileDownload/BF48D24CEE254B71CFE3D145BBB376ED59713361D0ADC9DC6D44699273652D1062DF6FD656986A83/Politin%C4%97s%20kampanijos%20finansavimo%20ataskaita.PDF>
79. Vyriausioji rinkimų komisija, Kandidatų į Europos Parlamento narius sąrašai, žiūrėta 2023 m. kovo 30 d., <https://www.vrk.lt/kandidatai-kandidatu-sarasai-2019-ep>
80. Weber, Till, "Campaign effects and second-order cycles: A top-down approach to European Parliament elections." *European Union Politics* 8.4 (2007): 509-536.
81. Werner, Annika, et. al., "Manifesto Coding Instructions (4th fully revised edition), May 2011." (2011).
82. Wilke, Jürgen, Reinemann, Carsten, "Invisible second-order campaigns? A longitudinal study of the coverage of the European Parliamentary elections 1979–2004 in four German quality newspapers." (2007): 299-322.

Summary

This paper focuses on the electoral campaigns of the candidates for the 2019 European Parliament elections in Lithuania. The campaigns are analyzed through the prism of the theory of second-order elections in order to find out which candidates' campaigns are most characteristic of second-order campaigns. The paper provides an overview of the theory of second-order elections and a more specific presentation of the campaigns; summarizes the general features of the 2019 European Parliament elections in Lithuania, together with the general features of the candidates' campaigns, and compares them with the corresponding features of the Lithuanian Presidential elections; outlines the methodological framework and the object of the study; and presents the results of the study and draws conclusions.